MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 35

Genel Yayın: 3026

MODERN KLASİKLER DİZİSİ

ANTON PAVLOVİÇ ÇEHOV
VANYA DAYI

ÖZGÜN ADI
ДЯДЯ ВАНЯ

RUSÇA ASLINDAN ÇEVİREN
ATAOL BEHRAMOĞLU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
SERTİFİKA NO: 29619

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

REDAKSİYON
KORAY KARASULU

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM BÜTÜN OYUNLARI I-II ADIYLA ADAM YAYINLARI, 1984, 1991

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
I. - VI. BASIM HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ'NDE
MODERN KLASİKLER DİZİSİ'NDE 1. BASIM MAYIS 2014, İSTANBUL
4. BASIM EYLÜL 2017, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-152-1 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
AYHAN MATBAASI
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sok. No: 6 Kat: 3
Bağcılar İstanbul
Tel: (0212) 445 32 38 Fax: (0212) 445 05 63
Sertifika No: 22749

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Modern
Klasikler
Dizisi -35

Anton Pavloviç Çehov

Vanya Dayı

Rusça aslından

çeviren: Ataol Behramoğlu

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Kişiler

ALEKSANDR VLADİMİROVİÇ SEREBRYAKOV
(Emekli profesör)
YELENA ANDREYEVNA
(Serebryakov'un karısı, 27 yaşında)
SOFYA ALEKSANDROVNA - SONYA
(Serebryakov'un ilk evliliğinden kızı)
MARİYA VASİLYEVNA VOYNİTSKAYA
(Serebryakov'un ilk karısının annesi, müteveffa bir devlet danışmanının dul eşi)
İVAN PETROVİÇ VOYNİTSKİ - VANYA
(Mariya Vasilyevna'nın oğlu, Sonya'nın dayısı)
MİHAİL LVOVİÇ ASTROV
(Doktor)
İLYA İLYİÇ TELYEGİN
(Yoksullaşmış bir toprak ağası)
MARİNA
(Yaşlı dadı)
BİR İŞÇİ

Olay Serebryakov'un yurtluğunda geçer.

VANYA DAYI

Dört perdede köy yaşamından sahneler

I. Perde

Bahçe. Evin terası görünüyor. Ağaçların arasındaki yolda, bir kavak ağacının altına konulmuş bir çay masası. Sıralar, sandalyeler. Sıralardan birinde bir gitar. Masadan az uzakta bir salıncak. Öğleden sonra üç suları. Hava kapalıdır.

Marina (ufak tefek, tıknaz, ağır hareketli bir kocakarı, semaverin başında oturmuş çorap örmektedir) ile Astrov (gezinmektedir).

MARİNA

(*Bardağa çay koyarak.*)

İç yavrucuğum.

ASTROV

(*İsteksizce alır.*)

Nedense canım istemiyor.

MARİNA

Belki votka içmek isterdin, ha?

ASTROV

Yok. Her gün içmem. Hava da çok sıkıntılı zaten.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Dadı, seninle tanışalı ne kadar oldu?

MARİNA

(*Düşünür.*)

Ne kadar mı? Dur bakayım... Sen bizim buraya ilk ne zaman gelmiştin?.. Vera Petrovna, Sonya'cığın annesi sağdı daha. Onun sağlığında iki kış geldin bize... Eh, demek on bir yıl olmuş...

(*Yine düşünür.*)

Belki de daha fazla...

ASTROV

Çok değiştim mi o zamandan bu yana?

MARİNA

Çok. O zamanlar gençtin, yakışıklıydın, yaşlandın şimdi. Yine yakışıklısın yakışıklı olmasına ama o zaman başkaydı ne de olsa. Sonracığıma, şimdi votka da içiyorsun.

ASTROV

Öyle... On yıl içinde başka biri olup çıktım. Neden biliyor musun? Çok çalıştım dadı. Sabahtan akşama kadar durup dinlenmeden, bütün gün ayaktayım... Geceleri de şimdi gelip hastaya çağıracaklar korkusuyla uyuyabilirsen uyu. Seninle tanıştığımızdan bu yana bir tek boş günüm olmadı. Yaşlanmaz mı insan? Zaten yaşam dediğimiz şeyin kendisi de öylesine sıkıcı, aptalca ve kirli ki... Yutuyor insanı. Çevren tuhaf kişilerle dolu, baştan aşağı tuhaf kişilerle. Onlarla birkaç yıl birlikte yaşayınca da, farkına varmadan tuhaflaşıyorsun sen de. Kaçınılmaz bir yazgı bu.

(*Uzun bıyıklarını burarak.*)

Şu palabıyıklara bak. Ancak bir ahmak böyle bıyık bırakabilir. Dadı tuhaf bir adam olup çıktım ben de... Gerçi bunamasına bunamadım daha, Tanrı'ya şükür aklım yerinde, ama gel gör ki duygularım köreldi sanki. Canım hiçbir şey çekmiyor, hiçbir şeye gereksinim duymuyorum, kimseyi sevmiyorum... Sevdiğim bir sensin belki.

(*Alnına bir öpücük kondurarak.*)

Çocukluğumda tıpkı sana benzeyen bir dadım vardı.

MARİNA

Belki de bir şeyler yemek istersin, ha?

ASTROV

Yok. Büyük Perhiz'in üçüncü haftasında Malitskoye'ye gittim, tifüs salgını varmış... Millet kulübelerde serilip kalmış... Pislik, koku, toz duman; danalar da yerde hastalarla birlikte yatıyor. Domuz yavruları ortalıkta... Gün boyunca oturmadan, ağzıma bir lokma koymadan ordan oraya koşup durdum. Eve geldim, orda da dinlenmek yok; demiryolundan bir makasçı getirdiler, tren çarpmış. Adamcağızı masaya yatırdım ameliyat etmek için, kloroform verirken ölmesin mi... İşte o zaman, hiç de sırası değilken, adamı kasten öldürmüşüm gibi, duygularım altüst oldu, vicdanım sızladı... Oturdum, gözlerimi kapadım, düşünmeye koyuldum. Bizden yüz, iki yüz yıl sonra yaşayacak olanlar, kendileri için yollar açtıklarımız bizi hayırla anacaklar mı acaba? Yok dadı, anmayacaklar!

MARİNA

İnsanlar anmazsa, Tanrı anar.

ASTROV

Sağolasın. Çok iyi söyledin bunu.

(Voynitski girer.)

VOYNİTSKİ

(Evden çıkmıştır; dağınık görünüşünden, kahvaltı sonrasında uyuduğu bellidir. Sıraya oturur, şık boyunbağını düzeltir.)

Evet...

(Kısa bir sessizlik.)

Evet...

ASTROV

Uyudun mu?

VOYNİTSKİ

Evet... Çok.

(*Esner.*)

Profesör zevcesiyle buraya taşınalı beri yaşam çığırından çıktı... Zamanında uyumuyorum, kahvaltıda ve öğle yemeğinde abur cubur yiyorum, bir de şarap içmek çıktı... Bütün bunlar sağlığa zararlı! Önceleri tek bir boş dakikam yoktu, Sonya'yla nasıl da çalışırdık! Şimdi Sonya çalışıyor, bense uyuyor, yiyip içiyorum. Yok, iyi bir şey değil bu.

MARİNA

(*Başını sallayarak.*)

Düzene bak! Profesör saat on ikide kalkıyor, semaver sabahtan beri kaynıyor, herkes onun kalkmasını bekliyor. Onlar yokken öğle yemeğini herkes gibi saat birde yerdik, şimdi akşamın yedisinde yiyoruz. Profesör geceleri okuyup yazıyor ya, bir de bakmışsın saat ikide zil çalıyor... Ne var canımın içi? Çay! Hadi milleti uyandır, semaveri hazırla... Düzene bak!

ASTROV

Daha uzun süre kalacaklar mı?

VOYNİTSKİ

(*Islık çalar.*)

Yüz yıl! Profesör buraya yerleşmeye karar verdi.

MARİNA

Alın işte. Semaver iki saattir masada bekliyor, onlarsa gezmeye çıktı.

VOYNİTSKİ

Gelirler, gelirler... Telaşlanma.

(*Sesler işitilir; gezintiden dönen Serebryakov, Yelena Andreyevna, Sonya ve Telyegin, bahçenin derinliklerinden gelmektedirler.*)

SEREBRYAKOV

Çok güzel, çok güzel... Olağanüstü görüntüler.

TELYEGİN

Fevkalade efendimiz.

SONYA

Yarın fidanlığa gidiyoruz baba. Gelmek ister misin?

VOYNİTSKİ

Baylar çaya buyurun!

SEREBRYAKOV

Dostlarım, benim çayımı çalışma odama gönderin lütfen! Bugün yapmam gereken şeyler var daha.

SONYA

Fidanlığı çok seveceksiniz eminim...

(*Yelena Andreyevna, Serebryakov ve Sonya eve girerler; Telyegin masaya gider, Marina'nın yanına oturur.*)

VOYNİTSKİ

Sıcaktan boğuluyor insan; yüce bilginimiz ise sırtında palto, ayağında galoşlar, şemsiyesi, eldivenleri...

ASTROV

Kendini sakınıyor herhalde.

VOYNİTSKİ

Ya öteki; ne kadar güzel! Ne kadar güzel! Ömrümde daha güzel bir kadın görmedim.

TELYEGİN

Kırda arabayla giderken Marina Timofeyevna, şu masaya bakarken, gölgeli bahçede gezerken anlatılmaz bir mutluluk duyuyorum! Hava enfes, kuşlar cıvıldıyor, hepimiz huzur ve uyum içindeyiz, insana başka ne gerekir?

(*Çayını alarak.*)

Size bütün kalbimle teşekkür ederim.

VOYNİTSKİ

(*Hülyalı.*)

O gözler... Harikulade bir kadın!

ASTROV

Bir şeyler anlatsanıza İvan Petroviç.

VOYNİTSKİ

(*Uyuşuk.*)

Ne anlatayım istiyorsun?

ASTROV

Yeni bir şeyler yok mu?

VOYNİTSKİ

Yeni hiçbir şey yok. Her şey eskisi gibi. Tıpkı benim gibi, hatta belki ben daha da kötüledim, tembelleştim. Hiçbir şey yapmıyor, moruklar gibi homurdanıp duruyorum sadece. Annem olacak o yaşlı saksağan da hâlâ kadın hakları diye gaklayıp duruyor; bir gözü mezara dönük, ötekiyle de o bilgiç kitaplarında yeni yaşamın şafağını arıyor.

ASTROV

Ya profesör?

VOYNİTSKİ

Profesör eskisi gibi sabahtan gece yarılarına kadar çalışma odasına kapanıp yazıyor. "Aklımızı zorlayıp, alnımızı kırıştırıp, durmadan kasideler yazıp duruyoruz, ama ne kendimize ne de kasidelerimize bir övgü işittiğimiz var." Zavallı kâğıtlar! Yaşamöyküsünü yazsa, daha iyi ederdi. Ne yüce bir konu! Emekli bir profesör, anlarsın ya, kadidi çıkmış ukala dümbeleği, bilgin bir çiroz... Damla illeti, romatizma, migren, kıskançlık ve çekememezlikten karaciğeri büyümüş... Bu çiroz balığı, ilk karısının yurtluğunda oturuyor şimdi, canı hiç istemediği halde oturuyor, çünkü kentte yaşamaya kesesi elverişli değil. Durmadan bahtsızlıklarından yakınır, gerçekteyse olağanüstü bahtlıdır.

(*Sinirli.*)

Düşün bir, ne baht ama! Sıradan bir kilise kayyumunun oğlu, bir papaz okulu öğrencisi, akademik kariyer, kürsüler elde ediyor, "ekselans" diye hitap ediliyor kendisi-

ne, senatör damadı oluyor, vs... vs... Fakat bütün bunlar önemli değil. Sen asıl şu işe bak: Adam tam yirmi beş yıl, sanattan zerre kadar anlamadan sanat üstüne yazıp çizmiş. Yirmi beş yıl gerçekçilik, doğalcılık ve bunlar gibi bir sürü saçmalık üstüne başkalarının düşüncelerini geveleyip durmuş; yirmi beş yıl, akıllıların zaten çoktandır bildiği, aptalları ise ilgilendirmeyen konularda okuyup yazmış, demek oluyor ki yirmi beş yıldır havanda su dövmekte. Ama sen bir de afraya tafraya bak, yüksekten atmaya bak! Emekli oldu, ama onu tanıyan bir tek kişi yok; tam anlamıyla bir hiç; demek yirmi beş yıl başkasının yerini işgal etmiş. Ama gel gör ki, bir yarı tanrı gibi yürümesi var herifçioğlunun!

ASTROV

Hadi hadi, belli ki kıskanıyorsun onu.

VOYNİTSKİ

Kıskanıyorum, evet! Ya kadınlar üstündeki başarısı! Don Juan bile böylesine eksiksiz bir başarı kazanmamıştır! İlk karısı benim kız kardeşim, o dünyalar güzeli tatlı yaratık, şu mavi gök gibi temiz insan, profesör bozuntusunun öğrencilerinden çok daha fazla sayıda hayranı olan kadın, onu ancak tertemiz meleklerin kendileri gibi temiz ve güzel varlıkları sevebilecekleri gibi seviyordu... Annem, kaynanası, hâlâ tapar ona ve hâlâ kutsal bir korku duyar. İkinci karısı akıllı bir dilber, –kendisini az önce gördünüz– artık yaşlandığı bir sırada evlendi onunla; gençliğini, güzelliğini, özgürlüğünü, parıltısını sundu ona. Ne için? Neden?

ASTROV

Profesöre sadık mı?

VOYNİTSKİ

Ne yazık ki evet.

ASTROV

Neden ne yazık ki?

VOYNİTSKİ

Bu sadakat baştan sona sahte de, ondan. Bu sadakatte pek fazla gösteriş var, ama mantığın izi yok. Tahammül edemediğin yaşlı bir kocayı aldatmak ahlaksızlık sayılıyor da, kendi içinde zavallı gençliğini, canlılık duygusunu boğmaya çalışmak ahlaksızlık sayılmıyor.

TELYEGİN

(*Ağlamaklı bir sesle.*)

Vanya, böyle konuşman hoşuma gitmiyor. Tabii öyledir... Karısına ya da kocasına ihanet eden, güvenilmez bir insandır, vatanına da ihanet edebilir!

VOYNİTSKİ

(*Can sıkıntısıyla.*)

Kes şu zırıltıyı Vaflya!

TELYEGİN

Bağışla Vanya. Karım düğünümüzün ertesi günü, benim çirkin suratım yüzünden sevdiği adama kaçtı. Ama ben görevimi yine de aksatmadım. Şu anda bile seviyorum onu ve sadığım; elimden geldiğince de yardım ediyorum. Hatta yurtluğumu verdim ona, sevdiği adamdan peydahladığı çocukların eğitimi için... Mutluluğumu yitirdim ama gururum kaldı. Ya o? Gençliği tükendi, güzelliği doğa yasalarının etkisiyle soldu, sevdiği adam öldü... Ne kaldı elinde?

(*Sonya ile Yelena Andreyevna girerler, az sonra da elinde bir kitapla, Mariya Vasilyevna girer, oturur, kitabını okur; çay verirler, bakmadan alır, içer.*)

SONYA

(*Dadısına, çabuk çabuk.*)

Dadıcığım, köyden birileri var kapıda. Git de bak neymiş, çayı ben koyarım...

(*Bardaklara çay koyar.*)

(*Dadı çıkar. Yelena Andreyevna çayını alır, salıncakta içer.*)

ASTROV

(*Yelena Andreyevna'ya.*)

Kocanız için geldim. Çok hasta olduğunu yazmıştınız, romatizma, bir şeyler daha... Ama sapasağlam.

YELENA ANDREYEVNA

Dün akşam içi sıkıldı, bacaklarındaki ağrılardan yakındı; bugün bir şeyi yok...

ASTROV

Bense canımı dişime takıp, tam otuz verst* dörtnala at koşturdum. Neyse, önemli değil, ilk kez olmuyor ya. Artık sabaha kadar sizde kalırım, hiç değilse, Latincede *quantum satis* derler hani, doyasıya bir uyku çekerim.

SONYA

İşte bu çok güzel olur. Bizde öyle seyrek yatıya kalıyorsunuz ki. Sanırım yemek de yemediniz.

ASTROV

Hayır efendim, yemedim.

SONYA

Böylece aynı zamanda öğle yemeği de yemiş olacaksınız. Yemeği saat yedide yiyoruz şimdi.

(*Çayını içer.*)

Soğumuş!

TELYEGİN

Semaverin ısısı önemli ölçüde düştü artık.

YELENA ANDREYEVNA

Zararı yok İvan İvaniç, soğuk da içeriz.

TELYEGİN

Özür dilerim efendim, İvan İvaniç değil, İlya İlyiç efendim... İlya İlyiç Telyegin ya da çopur yüzümden ötürü bazılarının taktıkları adla Vaflya.** Bir zamanlar Sonya'ya vaftiz babalığı etmiştim ve zevciniz hazretleri beni çok iyi tanırlar. Şimdi sizin burda kalıyorum efendi-

---

* 1,05 kilometreye karşılık gelen Rus uzunluk ölçüsü. (ç.n.)

** Gofret. Rusçaya Almanca Waffel kelimesinden geçmiştir. (ç.n.)

miz, bu yurtlukta... Eğer fark etmek lütfunda bulunduysanız, her gün öğle yemeğini sizinle yiyorum.

SONYA

İlya İlyiç yardımcımızdır, sağ kolumuzdur.

(*Tatlılıkla.*)

Hadi vaftiz babacığım, size çay koyayım yine.

MARİYA VASİLYEVNA

Ah!

SONYA

Neyiniz var anneanneciğim?

MARİYA VASİLYEVNA

Aleksandr'a söylemeyi unuttum... Aklım başımda değil ki... Bugün Harkov'dan, Pavel Alekseyeviç'ten mektup aldım. Yeni broşürünü göndermiş...

ASTROV

İlginç mi?

MARİYA VASİLYEVNA

İlginç, ama bir tuhaf. Yedi yıl önce kendi savunduğu şeyi çürütüyor. Korkunç bir şey bu!

VOYNİTSKİ

Korkunç olan bir şey yok. Çayınızı için *maman.*

MARİYA VASİLYEVNA

Ama ben konuşmak istiyorum!

VOYNİTSKİ

Ama elli yıldır durmadan konuşuyor ve broşürler okuyoruz. Bitirsek artık şunu.

MARİYA VASİLYEVNA

Nedense ben konuştuğum zaman rahatsız oluyorsun. Bağışla *Jan*, ama şu son yıl içinde öyle değiştin ki, seni tanıyamaz oldum... Kesin görüşleri olan bir insandın sen, parlak bir kişiliktin.

VOYNİTSKİ

Ya, evet! Parlak bir kişiliktim, hiç kimseyi aydınlatmayan...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Parlak bir kişilikmişim... Bundan daha zehirli bir alay olamaz! Tam kırk yedi yaşımdayım. Bir yıl öncesine kadar ben de tıpkı sizin gibi, gerçek yaşamı görmemek için, gözlerimi bile bile sizin o bilimsel kılıklı saçmalıklarınızla dumanlandırmaya çalışıyor ve iyi bir şey yaptığımı sanıyordum. Ama şimdi, ah bir bilseniz! Kederden, öfkeden uyku tutmuyor geceleri! Yaşlılığımın şimdi elde etmeme olanak tanımadığı şeyleri elde edebilecek olduğum zamanı öylesine aptalca harcadığım için.

SONYA

Vanya Dayı, can sıkıyorsun.

MARİYA VASİLYEVNA

(*Oğluna.*)

Şu anda yaptığın, bir zamanki görüşlerini suçlamaktan başka bir şey değil... Oysa suçlu onlar değil, sensin. Görüş denilen şeylerin, kendi başlarına ölü harflerden başka bir şey olmadıklarını unutmamalıydın... Eylemde bulunmak gerekirdi...

VOYNİTSKİ

Eylem mi? Herkes sizin *herr* profesör gibi, yazan bir *perpetuum mobile* olmaya yetenekli değildir.

MARİYA VASİLYEVNA

Ne demek istiyorsun?

SONYA

(*Yalvarırcasına.*)

Anneanne! Vanya Dayı! Yalvarırım!

VOYNİTSKİ

Susuyorum. Susuyor ve özür diliyorum.

(*Kısa bir sessizlik.*)

YELENA ANDREYEVNA

Bugün de hava pek güzel... Sıcak değil...

(*Kısa bir sessizlik.*)

VOYNİTSKİ

Tam insanın kendini asacağı bir hava...

(Telyegin gitarı akort eder. Marina tavuklara seslenerek evin çevresinde dolaşır.)

MARİNA

Geh bili bili bili...

SONYA

Dadıcığım köylüler niye gelmiş?

MARİNA

Hep aynı şey. Yine o boş araziler konusu. Geh bili bili bili...

SONYA

Hangisine sesleniyorsun?

MARİNA

Benekliye... Civcivleriyle bir yerlere gitmiş... Karga kapmasa bari...

(Çıkar.)

(Telyegin bir polka çalar; hepsi susup dinler; bir işçi girer.)

İŞÇİ

Doktor bey burda mı?

(Astrov'a.)

Bağışlayın Mihail Lvoviç, sizi istiyorlar da...

ASTROV

Nerden?

İŞÇİ

Fabrikadan...

ASTROV

(Kederle.)

Eksik olma, sağol. Ne yapalım, gideceğiz...

(Bakışlarıyla kasketini aranır.)

Hiç hesapta yoktu bu, lanet olsun...

SONYA

Gerçekten de, ne tatsız şey... Fabrikadan öğle yemeğine gelirsiniz artık...

ASTROV

Yok, çok geç olur... Nasıl yetişeyim bilmem ki...

(*İşçiye.*)

Baksana iki gözüm, bana bir kadeh votka getiriver.

(*İşçi çıkar.*)

Nasıl yetişeyim bilmem ki...

(*Kasketini bulur.*)

Ostrovski'nin oyunlarından birinde pala bıyıklı ve yeteneği kıt biri vardır. İşte o, benim. Eh, kalın sağlıcakla bayanlar, baylar...

(*Yelena Andreyevna'ya.*)

Günün birinde yolunuz düşer de, Sofya Aleksandrovna'yla bana uğrayacak olursanız pek memnun kalırım. Küçük bir yurtluğum var, topu topu otuz-kırk dönümlük bir yer. Fakat ilginizi çeker mi bilmem, öyle örnek bir bahçem ve fidanlığım var ki, benzerini çevremizdeki yüzlerce kilometrelik bölgede bulamazsınız. Yurtluğumun hemen bitişiğinde de bir devlet fidanlığı var... Korucu yaşlı bir adam, durmadan hasta olur; bu yüzden aslında orda da bütün işleri yürüten benim.

YELENA ANDREYEVNA

Sizin orman sevginizden söz ettilerdi bana. İnsan bu yolla da çok yararlı işler yapabilir gerçekten, fakat asıl görevinize engel olmuyor mu bu? Doktorsunuz.

ASTROV

Asıl görevimizin ne olduğunu Tanrı bilir.

YELENA ANDREYEVNA

İlginç bir iş mi bari ormanla uğraşmak?

ASTROV

İlginç.

VOYNİTSKİ

(*Alayla.*)

Çok!

YELENA ANDREYEVNA

(*Astrov'a.*)

Genç bir adamsınız! Olsa olsa hadi otuz altı-otuz yedi yaşında olun... Hep ağaçlarla uğraşmanın ilginç bir şey olacağını hiç sanmıyorum... Bence çok tekdüze.

SONYA

Yoo, son derece ilginçtir. Mihail Lvoviç her yıl yeni fidanlar diker. Bunun için bir bronz madalyayla sertifika gönderdiler ona. Eski ormanlar yok edilmesin diye de çaba gösteriyor. Eğer onu dinlerseniz, mutlaka katılırsınız görüşlerine. Ormanların dünyayı güzelleştirdiğini, insana güzelliği kavramayı öğrettiğini, içimizi yüce duygularla doldurduğunu söylüyor. Ormanlar sert iklimleri yumuşatır. İklimi yumuşak olan ülkelerde, doğayla savaşta daha az güç harcanır. Böyle yerlerde insanlar daha yumuşak huylu ve sevecen olurlar. Daha güzel ve duyarlıdırlar. Konuşmaları zarif, hareketleri sevimli ve uyumludur. Böyle ülkelerde bilim ve sanat gelişip çiçek açar; felsefeleri iç karartıcı değildir, kadınlara davranışları zarif bir soyluluk taşır.

VOYNİTSKİ

(*Gülerek.*)

Bravo, bravo!.. Bütün bunlar sevimli ve hoş şeyler, ama inandırıcı değil.

(*Astrov'a.*)

İzin ver de dostum, sobalarımızda odun yakmaya ve ambarlarımızı keresteyle inşa etmeye devam edelim.

ASTROV

Sobanda turba yakabilir, ambarı da taşla inşa edebilirsin. Hadi, gereksinim nedeniyle ağaç kesilmesini anlayalım, fakat bütün bir ormanın toptan yok edilmesine ne demeli? Rusya'nın ormanları balta darbeleriyle çatırdıyor, milyarlarca ağaç mahvediliyor; hayvanların, kuşların barınakları boşalıyor, ırmakların suları çekiliyor, kuruyorlar; olağanüstü güzel manzaralar geri

dönmemecesine yitip gidiyor; bütün bunların tek nedeni, tembel insanoğlunun yere eğilip de yakacağını almayı akıl etmemesi.

(*Yelena Andreyevna'ya.*)

Öyle değil mi hanımefendi? Bu güzelliği sobada yakmak, yaratamadığımız şeyi yok etmek için mantıksız bir barbar olmak gerek. Kendisine verilen şeyi çoğaltması için mantıkla, yaratıcı güçle donatılmıştır insan, ama bugüne kadar hep yaratacağına yok etti. Ormanlar gitgide tükeniyor, ırmaklar kuruyor, av hayvanlarının kökü kurudu, iklim bozuldu, yeryüzü günden güne yoksullaşıyor, çirkinleşiyor.

(*Voynitski'ye.*)

Tabii dudak büküyorsun, ciddi gelmiyor sana söylediklerim... Belki, belki gerçekten de garip bir yan var bunda, ama kesilmekten kurtardığım köy ormanlarının yakınından geçerken, ya da kendi ellerimle yetiştirdiğim genç bir fidanlığın hışırdadığını işittiğimde, iklimin biraz da bizim irademize bağlı olduğunu ve eğer insanoğlu bin yıl sonra mutlu olacaksa, bunda benim de biraz payım olacağını biliyorum. Bir kayın fidanı dikip de nasıl yeşerdiğini, rüzgârda nasıl salındığını gördüğümde, içim gururla doluyor ve ben...

(*Tepsi içinde bir kadeh votkayı getiren işçiyi görür.*)

Fakat...

(*Votkayı alıp içer.*)

gitmeliyim... Tüm bunlar eninde sonunda tuhaflık herhalde. Hepinizi selamlamakla şeref duyarım!

(*Eve doğru yürür.*)

SONYA

(*Koluna girerek onunla birlikte gider.*)

Bir daha ne zaman geleceksiniz bize?

ASTROV

Bilmem...

SONYA

Yine bir ay sonra mı yoksa?

(Astrov'la eve girerler; Mariya Vasilyevna ile Telyegin masanın başında kalırlar; Yelena Andreyevna ile Voynitski terasa giderler.)

YELENA ANDREYEVNA

Yine olmayacak işler yaptınız İvan Petroviç, Mariya Vasilyevna'yı kızdırmak, *perpetuum mobile*'den söz etmek pek gerekliydi sanki! Kahvaltıda da Aleksandr'la tartıştınız yine. Ne sığ şeyler bunlar!

VOYNİTSKİ

Ya ondan nefret ediyorsam?

YELENA ANDREYEVNA

Aleksandr'dan nefret etmek için hiçbir neden yok, herkes gibi biri o da. Sizden daha kötü değil.

VOYNİTSKİ

Yüzünüzü, davranışlarınızı dışardan görebilseniz... Yaşamaya üşeniyorsunuz sanki! Ah, nasıl bir üşengeçlik bu!

YELENA ANDREYEVNA

Ah, hem üşeniyorum hem de canım sıkılıyor! Herkes sövüp duruyor kocama, acıyarak bakıyorlar bana. Zavallı kadın, yaşlı bir kocası var! Bana gösterilen bu yakınlığın nedenini nasıl da anlıyorum! Az önce ne diyordu Astrov: Ormanları düşüncesizce mahvediyorsunuz ve çok geçmeden yeryüzünde hiçbir şey kalmayacak. Tıpkı bunun gibi, insanları da düşüncesizce mahvediyorsunuz ve sayenizde çok geçmeden yeryüzünde ne sadakat, ne iffet, ne de özveri kalacak. Sizin olmayan bir kadına neden ilgisiz kalamıyorsunuz? Çünkü –şu doktor haklı– hepinizin içinde bir yıkma, yok etme şeytanı var. Ne ormanlara, ne kuşlara, ne kadınlara, ne de birbirinize acıyorsunuz...

VOYNİTSKİ

Bu felsefeyi sevmiyorum!

(*Kısa bir sessizlik.*)

YELENA ANDREYEVNA

Yorgun, sinirli bir yüzü var bu doktorun. İlginç bir yüz. Sonya'nın ondan hoşlandığı apaçık. Ona âşık, anlıyorum duygularını. Burda bulunduğum sırada, işte üçüncü keredir geliyor. Ama öyle dalgınım ki, bir kez bile gerektiğince konuşamadım onunla, yakınlık gösteremedim. Kötü yürekli biri olduğumu düşünmüştür. Bana öyle geliyor ki İvan Petroviç, ikimiz de usanç verici, can sıkıcı insanlar olduğumuz için böyle dostuz sizinle! Usanç verici! Bana böyle bakmayın, hoşlanmıyorum bundan.

VOYNİTSKİ

Sizi seviyorken nasıl başka türlü bakabilirim? Benim için mutluluk demeksiniz; yaşam, gençlik demeksiniz! Biliyorum, duygularımın karşılık görme şansı hiç yok, sıfıra eşit. Ama zaten gözlerinize bakmama, sesinizi işitmeme izin vermenizden başka bir şey istediğim yok...

YELENA ANDREYEVNA

Yavaş, duyabilirler sesinizi!

(*Eve doğru yürürler.*)

VOYNİTSKİ

(*Onu izleyerek.*)

Aşkımdan söz etmeme izin verin, beni yanınızdan kovmayın, benim için en büyük mutluluk olacaktır bu...

YELENA ANDREYEVNA

Artık işkenceye dönüştü...

(*Birlikte eve girerler.*)

(Telyegin gitarın tellerini tıngırdatır, bir polka çalar; Mariya Vasilyevna okuduğu broşürün sayfa boşluklarına bir şeyler not etmektedir.)

II. Perde

Serebryakov'ların yemek salonu, gece. Bahçeden bekçinin sopa vuruşları işitilmektedir.

(Serebryakov ve Yelena Andreyevna açık bir pencere önünde bir koltuğa oturmuş, uyuklamaktadırlar.)

SEREBRYAKOV

(*Uyanarak.*)

Kim var orda? Sonya, sen misin?

YELENA ANDREYEVNA

Hayır, benim.

SEREBRYAKOV

Ha Lenoçka... Of, dayanılmaz bir ağrı bu!

YELENA ANDREYEVNA

Battaniyen yere düşmüş.

(*Kaldırarak yeniden bacaklarına sarar.*)

Pencereyi kapatayım bari Aleksandr.

SEREBRYAKOV

Yok, boğuntu geliyor... Uyuklamışım az önce. Bir düş gördüm... Güya sol bacağım benim değilmiş. Dayanılmaz bir acıyla uyandım. Yok, damla değil bu, daha çok romatizmaya benziyor. Saat kaç olmuş?

YELENA ANDREYEVNA

On ikiyi yirmi geçiyor.

(*Kısa bir sessizlik.*)

SEREBRYAKOV

Sabahleyin kitaplıkta Batyuşkov'un kitabına bakıver. Bizde olması gerek.

YELENA ANDREYEVNA

Ha?

SEREBRYAKOV

Sabahleyin Batyuşkov'un kitabına bakıver. Bizde olduğunu anımsıyorum. Fakat soluk alırken ne diye zorlanıyorum böyle?

YELENA ANDREYEVNA

Yoruldun. İki gecedir uyumuyorsun.

SEREBRYAKOV

Turgenyev'in, damla illeti yüzünden göğüs anjinine yakalandığı söylenir. Benim başıma da gelmesin... İğrenç bir şey bu yaşlılık. Lanet olsun. Kocayınca kendi kendimden iğrenir oldum. Sizler de tiksiniyorsunuzdur bana bakarken.

YELENA ANDREYEVNA

Yaşlılığından öyle bir ses tonuyla söz ediyorsun ki, sanki senin yaşlanmandan ötürü hepimiz suçluyuz.

SEREBRYAKOV

Zaten benden en çok tiksinen de sensin.

(*Yelena Andreyevna kalkıp daha uzağa oturur.*)

SEREBRYAKOV

Haklısın tabii. Aptal değilim ya, anlıyorum. Gençsin, sağlıklısın, güzelsin, yaşamak istiyorsun. Bense moruğun tekiyim, cesetten farksızım. Ne sanmıştın? Anlamıyor muyum sanki? Bugüne kadar hayatta kalmam aptalca elbette. Ama az daha bekleyin, yakında hepiniz özgür kalacaksınız... Yalnız süre biraz daha uzayacak, hepsi bu.

YELENA ANDREYEVNA

Öldürüp tüketiyorsun beni. Sus ne olur!

SEREBRYAKOV

Sayemde herkesin ölüp tükendiği, canlarının sıkıldığı, gençliklerinin yok olup gittiği, hayattan sadece benim zevk aldığım, hoşnut olduğum sonucu çıkıyor bundan. Evet, tabii, kuşkusuz!

YELENA ANDREYEVNA

Sus! Eziyet ediyorsun bana!

SEREBRYAKOV

Herkese eziyet ettim. Kuşkusuz.

YELENA ANDREYEVNA

(*Gözyaşları arasından.*)

Dayanamayacağım artık! Söyle, ne istiyorsun benden?

SEREBRYAKOV

Hiçbir şey...

YELENA ANDREYEVNA

Sus öyleyse. Rica ediyorum.

SEREBRYAKOV

Tuhaf şey, İvan Petroviç, hatta yaşlı bunak Mariya Vasilyevna konuştuğunda herkes dinliyor, ama ben tek bir söz söylemeyegöreyim herkes kendini mutsuz hissetmeye başlıyor. Sesimden bile iğreniyorlar. Peki, bir an için iğrenç, bencil, despot biri olduğumu varsayalım; acaba şu yaşlılık yıllarımda biraz bencil olmaya hakkım yok mu? Acaba hak etmedim mi bunu? Soruyorum, huzurlu bir yaşlılığa, insanların ilgisine hakkım yok mu?

YELENA ANDREYEVNA

Hiç kimse haklarına itiraz etmiyor senin.

(*Pencere rüzgârda çarpar.*)

Rüzgâr çıktı, kapatayım şu pencereyi.

(*Kapar.*)

Yağmur yağacak birazdan. Kimse haklarına itiraz etmiyor senin.

(*Kısa bir sessizlik olur; bekçinin bahçede sopasını vurarak dolaştığı ve bir şarkı söylediği işitilir.*)

SEREBRYAKOV

Hayatın boyunca bilim için çalış, çalışma odana, kürsüne, saygıdeğer arkadaşlarına alış, sonra birdenbire, hiçbir nedeni yokken bu kabirde bul kendini, her gün aptalca suratlar gör karşında, değersiz konuşmalar dinle... Ben yaşamak istiyorum; başarıyı, ünü, çevremde gürültü patırtı olmasını seviyorum... Burdaysa sürgünde gibiyim. Her an geçmişin özlemini çekmek, başkalarının başarılarını izlemek, ölümden korkmak... Dayanamıyorum! Gücüm yetmiyor! Üstelik burda da yaşlılığımı başıma kakıyorlar.

YELENA ANDREYEVNA

Bekle biraz, sabret, beş-altı yıl sonra ben de yaşlanacağım.

(*Sonya girer.*)

SONYA

Baba, Doktor Astrov'u kendin çağırttın, şimdi de görmek istemiyorsun. Nazik bir davranış değil bu. Adam boş yere rahatsız edildi.

SEREBRYAKOV

Ne yapayım Astrov'unu senin? Ben astronomiden ne kadar anlarsam o da tıptan o kadar anlıyor.

SONYA

Senin damla hastalığının tedavisi için bütün tıp fakültesi buraya getirtilecek değildi ya.

SEREBRYAKOV

Konuşmayacağım bu kaçıkla.

SONYA

Nasıl isterseniz.

(*Oturur.*)

Benim için hepsi bir.

SEREBRYAKOV

Saat kaç oldu?

YELENA ANDREYEVNA

Bir.

SEREBRYAKOV

Boğuluyorum... Sonya, masadan ilacımı versene bana.

SONYA

Hemen.

(*İlacı verir.*)

SEREBRYAKOV

(*Sinirli.*)

Of, bu değil! Bir şey de istenmiyor ki!

SONYA

Lütfen kapris yapma! Belki hoşlananlar olabilir bundan, ama benden ırak olsun rica ederim! Ben hoşlanmıyorum. Zaten vaktim de yok. Yarın erken kalkacağım. Ot biçilecek.

(*Üstünde ropdöşambrla Voynitski girer. Elinde bir kandil vardır.*)

VOYNİTSKİ

Dışarda fırtına kopmak üzere.

(*Bir şimşek çakar.*)

Gördünüz mü! Hélène, Sonya gidip yatın hadi, sizden nöbeti almaya geldim.

SEREBRYAKOV

(*Ürker.*)

Hayır, hayır! Onunla yalnız bırakmayın beni! Hayır! Çenesiyle öldürür beni!

VOYNİTSKİ

Ama onların da dinlenmesi gerek! İki gecedir uyumuyorlar.

SEREBRYAKOV

Gidip uyusunlar, ama sen de git. Teşekkür ederim. Yalvarırım. Bir zamanlarki dostluğumuz adına dediğimi yap. Sonra konuşuruz.

VOYNİTSKİ

(*Alayla.*)

Bir zamanlarki dostluğumuz... Bir zamanlarki...

SONYA

Vanya Dayı sus.

SEREBRYAKOV

(Karısına.)

Canım, beni onunla yalnız bırakma! Çenesiyle öldürür beni.

VOYNİTSKİ

Gülünç olmaya başladı artık.

(Marina bir kandille girer.)

SONYA

Dadı sen yatsaydın bari. Çok geç oldu.

MARİNA

Semaver masadan kalkmadı daha. Nasıl gidip yatayım.

SEREBRYAKOV

Kimse uyumuyor, herkes yorgunluktan bitkin düşmüş, sadece ben mutluluk içindeyim.

MARİNA

(Serebryakov'a yaklaşır; tatlılıkla.)

Nasıl oldun cancağazım? Ağrın var mı hâlâ? Benim de bacağım bir sızıldıyor, bir sızıldıyor ki...

(Battaniyeyi düzeltir.)

Eskiden beri size dirlik vermedi bu hastalık. Müteveffa Vera Petrovna, Sonya'cığımın annesi, bazen bütün gece uyumaz, üzüntüler içinde kıvranır, çırpınır, didinirdi. Çok severdi sizi, çok...

(Kısa bir sessizlik.)

Yaşlanınca çocuklaşır insan, kendisine acınsın ister, gel gör ki yaşlılara kimsenin acıdığı yok.

(Serebryakov'un omzuna bir öpücük kondurur.)

Gel cancağazım, yatağına yatırayım seni. Gel canımın içi... Ihlamur içireyim sana, ayaklarını ısıtayım... Senin için Tanrı'ya dua edeyim...

SEREBRYAKOV

(Duygulanmıştır.)

Gidelim Marina.

MARİNA

Benim de bacaklarım bir sızıldıyor, bir sızıldıyor ki!

(*Serebryakov'u Sonya'yla birlikte götürürler.*)

Vera Petrovna ağlaya ağlaya harap ederdi kendini... Sonya'cığım daha küçücüktün, aklın bir şeye ermezdi... Hadi, hadi cancağazım...

(*Serebryakov, Sonya ve Marina çıkarlar.*)

YELENA ANDREYEVNA

Canıma okudu. Ayakta güç duruyorum.

VOYNİTSKİ

O sizin canınıza okudu, bense kendi kendimin. İşte üçüncü gecedir gözümü kırpmadım.

YELENA ANDREYEVNA

Geçimsizlik var bu evde. Anneniz broşürleriyle profesör dışında herkesten nefret ediyor; profesör alıngan, bana güvenmiyor, sizden korkuyor; Sonya babasına kızgın, bana kızgın, işte iki haftadır konuşmuyor benimle; siz kocamdan nefret ediyor, açıkça aşağılıyorsunuz annenizi, benimse sinirlerim yay gibi gergin ve bugün yirmi kez ağlamanın sınırlarına geldim... Geçimsizlik var bu evde...

VOYNİTSKİ

Felsefeyi bırakalım!

YELENA ANDREYEVNA

Kültürlü, akıllı bir insansınız İvan Petroviç. Dünyayı haydutların, yangınların değil de, nefretin, düşmanlığın, bütün bu küçük didişmelerin mahvettiğini anlamanız gerekir... Sizin işiniz homurdanmak değil, herkesi barıştırmak olmalı...

VOYNİTSKİ

Beni önce kendi kendimle barıştırın! Bir tanem...

(*Ansızın Yelena Andreyevna'nın elini tutup öper.*)

YELENA ANDREYEVNA

Bırakın!

(*Elini çeker.*)

Gidin burdan!

VOYNİTSKİ

Birazdan yağmur dinecek, doğada her şey tazelenecek, derin derin soluk alıp verecek... Fırtına beni tazelemeyecek sadece. Gece gündüz yaşamımın geri dönmemecesine yok olup gittiği düşüncesi boğuyor beni. Geçmiş diye bir şey yok benim için. Aptalca, boş şeylerle harcanıp tüketildi çünkü. Şimdiki zaman, saçmalığıyla korkunç. İşte size benim yaşamım ve aşkım. Ne işe yararlar, ne yapayım onları? Size olan duygularım boş yere harcanıp gidiyor, bir çukura düşen gün ışığı gibi. Kendim de harcanıp gidiyorum.

YELENA ANDREYEVNA

Bana olan aşkınızdan söz ettiğinizde aklım köreliyor sanki, ne diyeceğimi bilemiyorum. Özür dilerim ama size söyleyecek bir şeyim yok.

(*Gitmek ister.*)

İyi geceler.

VOYNİTSKİ

(*Yolunu keserek.*)

Bu evde, yanı başımda bir başka yaşamın, sizin yaşamınızın yok olup gittiği düşüncesiyle nasıl acı çektiğimi bilseniz! Ne bekliyorsunuz daha! Hangi yerin dibine batasıca felsefedir engel oluyor size? Anlayın artık, anlayın...

YELENA ANDREYEVNA

(*Dik dik bakarak.*)

İvan Petroviç, sarhoşsunuz siz!

VOYNİTSKİ

Olabilir, olabilir...

YELENA ANDREYEVNA

Doktor nerde?

VOYNİTSKİ

Orda... Gece bende kalıyor. Olabilir, olabilir. Her şey olabilir!

YELENA ANDREYEVNA

Bugün de içtiniz demek? Ama neden?

VOYNİTSKİ

İnsana yaşıyormuşum gibi geliyor ne de olsa... Engel olmayın bana Hélène!

YELENA ANDREYEVNA

Eskiden hiç içmez ve hiç böyle çok konuşmazdınız... Gidip yatın! Sıkılıyorum sizden.

VOYNİTSKİ

(*Elini tutarak.*)

Bir tanem... eşsiz kadın!

YELENA ANDREYEVNA

(*Kederle.*)

Rahat bırakın beni. İğrenç bir şey oldu artık bu.

(*Çıkar.*)

VOYNİTSKİ

(*Yalnız.*)

Gitti...

(*Kısa bir sessizlik.*)

On yıl önce müteveffa kız kardeşimin evinde rastlamıştım ona. O sırada on yedisindeydi, bense otuz yedi. Ona neden o zaman âşık olmadım, evlenme teklifinde bulunmadım! Pekâlâ da olurdu! Karım olacaktı şimdi... Evet... Şimdi ikimiz de uyanmış olurduk fırtınadan. O korkar, ben onu kollarımda tutar, "Korkma yanındayım," diye fısıldardım. Ah, ne tatlı düşünceler bunlar, ne güzel düşünceler, hatta gülümsetiyor... Ama Tanrım, düşüncelerim birbirine karışıyor... Neden yaşlandım? Neden anlamıyor beni? O tumturaklı konuşma biçiminden, uyuşukluğundan, dünyanın yok olup gideceği üstüne saçma uyuşuk düşüncelerinden, bütün bunlardan nasıl da nefret ediyorum!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Ah, nasıl da aldatıldım! Tapıyordum bu profesöre, bu zavallı marazlıya. Bir öküz gibi çalıştım onun için! Sonya'yla birlikte sıkıp suyunu çıkardık bu yurtluğun,

son damlasına kadar. Köy ağaları gibi beziryağı, nohut, lor ticareti yaptık. Kuruş kuruş biriktirip ona binlikler göndermek için kendi lokmamızı bile doyasıya yiyemedik. Onunla, onun bilim adamlığıyla gurur duyuyor, onunla yaşıyor, onunla soluk alıyordum! Yazdığı ve ağzından çıkan her şey tartışılmaz bir hikmet gibi görünüyordu bana... Tanrım, ya şimdi? Emekli oldu sonunda ve bütün yaşamı sonuçlarıyla ortada işte: Ondan emek ürünü tek bir sayfa kalmayacak, tümüyle bilinmeyen biri, bir hiç! Bir sabun köpüğü! Ben de aldatıldım işte... Apaçık görüyorum bunu, bir ahmak gibi aldatıldım...

(Sırtında redingotu, yeleksiz ve boyunbağsız, Astrov girer. Çakırkeyiftir. Telyegin gitarıyla arkasından gelmektedir.)

ASTROV

Çal!

TELYEGİN

Herkes uyuyor efendim.

ASTROV

Çal!

(Telyegin hafiften tıngırdatır.)

ASTROV

(Voynitski'ye.)

Yalnız mısın? Hanımlar yok mu?

(Elleri böğründe, hafiften şarkı söyler.)

"Kulübe dans etsin, soba horon tepsin; yatacak yeri yok ev sahibinin..." Fırtına uyandırdı beni. Fena yağmur yağıyor. Saat kaç şimdi?

VOYNİTSKİ

Şeytan bilir.

ASTROV

Yelena Andreyevna'nın sesini duydum gibi geldi bana.

VOYNİTSKİ

Az önce burdaydı.

ASTROV

Görkemli kadın.

(*Masadaki ilaç şişelerini gözden geçirerek.*)

İlaçlar! Nerelerden reçete alınmamış ki! Markov... Moskova... Tula... Damla illetiyle bütün kentlerde kafa ütülemiş. Hasta mı gerçekten, yoksa numara mı yapıyor?

VOYNİTSKİ

Hasta.

(*Kısa bir sessizlik.*)

ASTROV

Bugün niye üzgünsün böyle? Profesöre mi üzülüyorsun yoksa?

VOYNİTSKİ

Rahat bırak beni.

ASTROV

Belki de profesörün karısına âşıksın ha?..

VOYNİTSKİ

Onunla arkadaşız.

ASTROV

Ha, demek arkadaşsınız artık?

VOYNİTSKİ

Ne demek oluyor bu "artık"?

ASTROV

Bir kadın bir erkeğin ancak şu sırayla arkadaşı olabilir: Önce tanıdığı, sonra sevgilisi ve daha sonra arkadaşı...

VOYNİTSKİ

Felsefenin en yavanı ve bayağısı...

ASTROV

Nasıl? Ha evet... Gittikçe bayağılaştığımı itiraf etmeliyim. Gördüğün gibi ben de sarhoşum. Genellikle ayda bir içerim. İçince de aşırı küstah ve yüzsüz oluyorum. Her şey vız geliyor! En güç ameliyatlara girişiyor, üstesinden de geliyorum. Gelecek üstüne en kapsamlı

planları kuruyor, artık kendimi acayip bir adam olarak görmüyor, insanlığa çok büyük yarar sağladığıma inanıyorum... çok büyük! Böyle zamanlarda kendi felsefe sistemime sahip oluyorum ve siz kardeşlerim, hepiniz böcek gibi, mikrop gibi görünüyorsunuz gözüme.

(*Telyegin'e.*)

Vaflya, çal!

TELYEGİN

Sevgili dostum, senin için bütün ruhumla çalmak istiyorum, ama evde uyuyanlar var!

ASTROV

Çal!

(*Telyegin hafiften çalar.*)

ASTROV

İçmek lazım. Gidip bakalım, bizim orda konyak kaldı galiba. Şafakla birlikte de bana gideriz. Tamam mı? Bir sağlık memurum var, hiçbir zaman "tamam mı" demez, "tamam mi" der... Korkunç bir düzenbazdır... Ee, tamam mi?

(*İçeri giren Sonya'yı görür.*)

Özür dilerim, boyunbağımı çıkarmıştım.

(*Hızla çıkar, Telyegin de onun ardı sıra gider.*)

SONYA

Vanya Dayı, doktorla içtiniz yine değil mi? Tencere yuvarlandı, kapağını buldu. Hadi öteki artık hep böyle zaten diyelim, ya sana ne oluyor? Yaşına başına yakışıyor mu?

VOYNİTSKİ

Bunun yaşla ilgisi yok. İnsan gerçekten yaşamayınca, seraplarla avunur. Ne de olsa, tam bir hiçlikten iyidir.

SONYA

Kuru otlar çoktan biçildi. Her gün yağmur yağıyor, her şey çürüyor. Sen ise seraplarla uğraşıyorsun. Çiftlik

işlerini tümüyle bıraktın... Her şey benim üstüme kaldı, takatim kalmadı, tükendim artık...

(*Korkuyla.*)

Dayı, gözlerinde yaş var...

VOYNİTSKİ

Ne yaşı? Yaş filan yok... saçma... Şimdi müteveffa annen gibi baktın bana... Canım benim.

(*Ellerini, yüzünü öpücüklere boğar.*)

Kız kardeşim benim... canım kız kardeşim benim... Nerde şimdi? Bilseydi eğer! Ah bir bilseydi!

SONYA

Neyi dayı, neyi bilseydi?

VOYNİTSKİ

Zor şeyler bunlar... Kötü şeyler... Neyse... Neyse... sonra... Neyse... gideyim ben.

(*Çıkar.*)

SONYA

(*Kapıyı çalar.*)

Mihail Lvoviç! Uyumuyorsunuz ya? Bir dakika gelir misiniz?

ASTROV

(*Kapının ardından.*)

Hemen!

(*Az sonra gelir. Yeleğini giymiş, boyunbağını takmıştır.*)

Emrinizdeyim.

SONYA

Size iğrenç gelmiyorsa istediğiniz kadar için, ama yalvarırım dayıma içirmeyin. Ona çok zararlı bu.

ASTROV

Peki. Bir daha içmeyiz.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Zaten hemen eve dönüyorum. Her şey ayarlandı bile... Atları koşarlarken şafak da sökmüş olur.

SONYA

Yağmur yağıyor. Bekleyin sabah olsun.

ASTROV

Fırtına yakınımızdan geçiyor, bizi sadece ucu yakaladı. Gideyim ben. Bir de lütfen babanız için beni artık çağırmayın. Ben ona hastalığınız damladır diyorum, o romatizma diye diretiyor. Ben yatmasını rica ediyorum; o oturuyor. Zaten bugün hiç konuşmadı benimle.

SONYA

Şımarık.

(*Büfeyi araştırır.*)

Bir şeyler yemek ister miydiniz?

ASTROV

Çok iyi olurdu.

SONYA

Geceleri atıştırmayı severim. Büfede bir şeyler var sanırım. Dediklerine göre, kadınlar üstünde büyük başarılar kazanmış hep, kadınlar şımartmış onu.

(*Büfenin önüne oturur, yemeye başlarlar.*)

ASTROV

Bugün hiçbir şey yemedim, içtim sadece... Babanız güç bir adam.

(*Bir şişe alır büfeden.*)

Alabilir miyim?

(*Kadehini doldurup içer.*)

Bakın, kimse yok şu anda, dosdoğru söyleyeyim: Sizin evde bir ay bile yaşayamazdım gibi geliyor, bu atmosfer boğardı beni. Damla illetine ve kitaplarına gömülmüş babanız, içi sıkıntılı Vanya Dayınız, büyükanneniz ve bir de üvey anneniz...

SONYA

Ne olmuş üvey anneme?

ASTROV

Bir insanın her şeyi güzel olmalıdır. Yüzü, giyimi, iç dünyası, düşünceleri... Çok güzel bir kadın, buna kuşku yok,

fakat... yemekten, uyumaktan, çevrede dolanmaktan ve güzelliğiyle hepimizi büyülemekten başka yaptığı bir şey yok... Hiçbir yükümlülüğü yok. Başkaları çalışıyor onun için... Öyle değil mi? Ama bence aylak bir yaşam temiz olamaz.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Bununla birlikte, belki de fazla katı davranıyorum. Hoşnut değilim bu yaşamdan, tıpkı Vanya Dayınız gibi. Bu yüzden ikimiz de homurdanıp duruyoruz.

SONYA

Yaşamdan hoşnut değilsiniz demek?

ASTROV

Aslında seviyorum yaşamayı. Ama bizim bu taşralı, Rus yerli yaşamımıza dayanamıyorum, tüm benliğimle nefret ediyorum ondan. Kendi yaşamıma gelince, Tanrı hakkı için hiç iyi bir şey yok benim yaşamımda. Bilir misiniz, karanlık gecede ormanda yürürken, uzakta bir ışıkçığın parladığını gördüğünüzde, artık ne yorgunluğu, ne karanlıkları, ne de yüzünüze çarpan dalları hissedersiniz... Bu bölgede benim kadar çalışan kimse yok biliyorsunuz. Yazgım beni yerden yere vurmaktan vazgeçmiyor hiç. Dayanılmaz acılar çekiyorum kimi zaman ve uzakta bir ışıkçığım yok... Kendim için bir şey beklediğim yok artık, insanları da sevmiyorum... Uzun süredir hiç kimseyi sevmiyorum...

SONYA

Hiç kimseyi mi?

ASTROV

Hiç kimseyi. Anılarımızın hatırına, dadınıza biraz yakınlık duyuyorum sadece. Köylüler çok sıradan, gelişmemişler, pislik içinde yüzüyorlar... Aydınlarla da iyi geçinmek çok güç. Yoruyorlar insanı. Bütün o iyi tanıdıklarımız çok sığ düşünüyorlar; duyguları

çok yüzeysel, burunlarından ötesini gördükleri yok, tek sözcükle aptal hepsi. Kafa yetenekleri biraz daha gelişmiş olanlar ise düpedüz isterikler. Tahlil ve abes beyin etkinlikleriyle çürümüşler. Ağlayıp sızlarlar, nefret kusarlar, hezeyan halinde iftira yağdırırlar; insana yan yan yaklaşır, kaş altından bakar ve yaftayı yapıştırırlar: "Hım, bir psikopat!" ya da, "Laf ebesi!" Alnına nasıl bir yafta yapıştıracaklarını bilemedikleri kişileri de, "Tuhaf bir adam bu, tuhaf!" diye nitelerler. Ormanları sevmem tuhaflıktır. Et yememem de tuhaflıktır... Doğaya, insana dolaysız, temiz, özgür bir yaklaşım kalmamış artık... Kalmamış işte!

(*İçmek ister.*)

SONYA

(*Engel olur.*)

Durun rica ederim, yalvarırım içmeyin artık.

ASTROV

Neden?

SONYA

Size hiç yakışmıyor bu! Zarif bir insansınız, sesiniz öyle tatlı ki... Hatta tanıdığım herkesten daha yakışıklısınız. Neden içki içen, kâğıt oynayan sıradan insanlara benzemek istiyorsunuz? Hayır, yalvarırım böyle davranmayın. İnsanların bir şey yaratacak yerde Tanrı'nın verdiğini de yıkıp yok ettiklerini söylersiniz hep. Öyleyse neden, neden yıkıp yok ediyorsunuz kendinizi? Yalvarırım, yapmayın bunu. Böyle davranmayın, ne olur...

ASTROV

(*Elini Sonya'ya uzatarak.*)

Artık içmeyeceğim.

SONYA

Söz verin bana.

ASTROV

Şeref sözü.

SONYA

(*Astrov'un elini kuvvetle sıkar.*)

Teşekkür ederim.

ASTROV

Tamam. Ayıldım artık. Görüyorsunuz ya, tümüyle ayığım ve ömrümün sonuna kadar da böyle kalacağım.

(*Saatine bakar.*)

Evet, devam edelim... Dediğim gibi, benim için çok geç artık... Yaşlandım, çalışmaktan bitkin düştüm, tüm duygularım köreldi ve bana öyle geliyor ki, kimseye bağlanamam artık... Sevdiğim kimse yok... ve kimseyi sevemem bundan böyle... Beni hâlâ çeken tek şey güzelliktir. Güzelliğe karşı ilgisiz değilim. Bana öyle geliyor ki, Yelena Andreyevna istese, bir gün içinde döndürebilirdi başımı... Ama aşk değil ki bu, gönülden bir bağlılık değil ki...

(*Eliyle gözlerini kapar ve titrer.*)

SONYA

Neyiniz var?

ASTROV

Hiçbir şey... Büyük Perhiz sırasında bir hasta elimin altında öldü, kloroform verirken...

SONYA

Unutun artık bunu.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Söyleyin bana Mihail Lvoviç... Diyelim ki bir kız arkadaşım ya da küçük kız kardeşim olsa ve siz onun... diyelim ki sizi sevdiğini öğrenseniz... Ne yapardınız?

ASTROV

(*Omuz silkerek.*)

Bilmem. Sanırım hiçbir şey. Onu sevemeyeceğimi anlamasını sağlardım, kafamın yeterince dolu olduğunu... Her neyse, yolcu yolunda gerek, zamanıdır. Hoşça kalın iki gözüm, yoksa sabaha kadar bitiremeyeceğiz bu konuşmayı...

(*Sonya'nın elini sıkar.*)

İzninizle salondan geçeceğim. Yoksa dayınız engel olur diye korkuyorum.

(*Çıkar.*)

SONYA

(*Yalnız.*)

Hiçbir şey söylemedi... Gönlü hâlâ kapalı bana, ama nedense bir mutluluk var içimde...

(*Neşeyle güler.*)

Ona zarifsiniz, soylusunuz, sesiniz ne kadar tatlı dedim... Yersiz mi kaçtı yoksa? Nasıl da insanı okşayan bir titreşimi var sesinin... Sanki hâlâ dolaşıyor havada, hâlâ duyuyorum onu... Ama küçük kız kardeşten söz ettiğimde hiçbir şey anlamadı...

(*Ellerini burarak.*)

Of, çirkin olmam ne korkunç! Ne korkunç! Çirkin olduğumu biliyorum, biliyorum... Geçen pazar kiliseden çıkarken benim için söylenenleri işittim... Bir kadın, "İyi kız, hoş kız, çok temiz kalbi var, ama ne yazık ki çirkin," diyordu... Çirkin...

(*Yelena Andreyevna girer.*)

YELENA ANDREYEVNA

(*Pencereleri açar.*)

Fırtına geçti. Ne güzel bir hava.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Doktor nerde?

SONYA

Gitti.

(*Kısa bir sessizlik.*)

YELENA ANDREYEVNA

Sofi!

SONYA

Ne var?

YELENA ANDREYEVNA

Daha ne kadar surat asacaksın bana? Birbirimize bir kötülük yapmadık. Neden düşman olalım? Yeter artık...

SONYA

Ben de istiyordum bunu...

(*Yelena Andreyevna'yı kucaklar.*)

Küslük yeter.

YELENA ANDREYEVNA

Çok sevindim!

(*İkisi de heyecanlıdır.*)

SONYA

Babam yattı mı?

YELENA ANDREYEVNA

Hayır, salonda oturuyor... Haftalardır konuşmuyoruz birbirimizle. Tanrı bilir neden...

(*Büfenin açık olduğunu görür.*)

Bu da ne demek?

SONYA

Mihail Lvoviç yemek yedi.

YELENA ANDREYEVNA

Şarap da var... Hadi, arkadaşlığımıza içelim.

SONYA

Hadi.

YELENA ANDREYEVNA

Aynı kadehten...

(*Doldurur.*)

Böylesi daha iyi. Birbirimize de sen diyelim artık, tamam mı?

SONYA

Tamam.

(*İçer ve öpüşürler.*)

Çoktandır barışalım istiyordum, ama utanıyordum nedense...

(*Ağlar.*)

YELENA ANDREYEVNA

Niye ağlıyorsun?

SONYA

Yok bir şey, öyle işte...

YELENA ANDREYEVNA

Peki, peki, yeter...

(*Ağlar.*)

Tuhafım... İşte ben de ağlıyorum...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Babanla içten pazarlıklı evlendiğimi düşünerek kızıyorsun bana, değil mi... Yemine inanıyorsan eğer, yemin ederim severek evlendim onunla... Bir bilgin, tanınmış bir kişi olarak etkiledi beni... Gerçek bir sevgi değildi bu, yapaydı, ama o zaman gerçek gibi görünmüştü bana. Oysa sen düğünümüzden beri, akıllı, kuşkucu bakışlarınla beni cezalandırmaktan vazgeçmedin.

SONYA

Tamam, barıştık artık! Unutalım.

YELENA ANDREYEVNA

İnsanlara öyle bakma, yakışmıyor sana. Herkese inanmalı, başka türlü yaşanmaz.

(*Kısa bir sessizlik.*)

SONYA

Bir dost gibi yürekten söyle bana... Mutlu musun?

YELENA ANDREYEVNA

Hayır.

SONYA

Biliyordum bunu. Bir soru daha, ama içtenlikle yanıtla: Genç bir kocan olsun ister miydin?

YELENA ANDREYEVNA

Nasıl da küçük bir kız gibisin hâlâ. Tabii isterdim.

(*Güler.*)

Hadi, bir şey daha sor bakayım, bekliyorum...

SONYA

Doktordan hoşlanıyor musun?

YELENA ANDREYEVNA

Evet, çok...

SONYA

(*Güler.*)

Suratımda salakça bir ifade var, değil mi? Gitti o, ama ben hâlâ sesini, adımlarını işitiyorum sanki... Karanlık pencereye baktığımda yüzünü görüyorum... Dur da anlatayım bunu... Ama böyle yüksek sesle konuşmamalıyım, utanıyorum... Benim odama gidelim, orda konuşuruz. Beni çok aptal buluyorsun, değil mi? İtiraf et... Onun hakkında bir şeyler söylesene bana...

YELENA ANDREYEVNA

Ne söyleyeyim istiyorsun?

SONYA

Akıllı bir insan... Her şeyi başarıyor, her şeyin üstesinden gelebilir... Hem hastaları iyileştiriyor, hem ormanlar yetiştiriyor...

YELENA ANDREYEVNA

İş ormanda ya da doktorlukta değil... Yetenek konusu bu, anlasana tatlım! Ama sen yeteneğin ne olduğunu bilir misin? Gözü peklik, özgür bir kafa, geniş görüşlülük demektir yetenek... Bir ağaç dikiyor ve bin yıl sonra neler olacağını görüyor şimdiden, insanlığın mutluluğunu görür gibi oluyor. Böyle insanlar azdır, onları sevmek gerek... İçiyor, kabalık yaptığı oluyor, ama ne çıkar? Rusya'da yetenekli insan temiz kalamaz ki. Düşünsene, ne biçim bir yaşamı var bu doktorun! Çamurdan geçilmez yollar, ayazlar, kar fırtınaları, aşmak zorunda olduğu uzak mesafeler... Halk kaba, yabanıl; yoksulluk, hastalık almış yürümüş... Böyle bir ortamda her gün çalışan, didinen insanın, temiz ve ayık olarak kırk yaşlarına ulaşması güçtür.

(*Sonya'yı öper.*)

Senin mutlu olmanı yürekten dilerim, mutluluğa layıksın...

(*Kalkar.*)

Bense bıkkınlık verici, ikinci sınıf bir insanım hep... Müzik çalışmalarımda, kocamın evinde, tüm romantik ilişkilerde, her yerde tek sözcükle önemsiz bir kişi oldum. Gerçekten de Sonya, mutsuzum, çok mutsuzum!

(*Heyecanla yürür sahnede.*)

Bu dünyada mutluluk yok bana. Yok! Niye gülüyorsun?

SONYA

(*Yüzünü gizleyerek güler.*)

Ben öyle mutlu... öyle mutluyum ki!

YELENA ANDREYEVNA

Bir şeyler çalmak istiyorum... Şimdi bir şeyler çalmak isterdim.

SONYA

Çal.

(*Kucaklar onu.*)

Uyuyamam artık... Çal hadi!

YELENA ANDREYEVNA

Hemen. Baban uyumuyor ama. Hastayken müzikten rahatsız oluyor. Git de sor. Bir şey demezse çalarım. Hadi git.

SONYA

Gidiyorum.

(*Çıkar.*)

(Bahçeden bekçinin sopa vuruşları işitilir.)

YELENA ANDREYEVNA

Çoktandır çalmadım. Çalıp ağlayacağım aptallar gibi.

(*Pencereye doğru.*)

Sen misin takırdayan Yefim?

BEKÇİNİN SESİ

Benim!

YELENA ANDREYEVNA

Takırdama, bey hasta...

BEKÇİNİN SESİ

Hemen gidiyorum!

(Islık çalar.)

Hey, Juçka, Malçik, gelin oğlum buraya!

SONYA

(Döner.)

Olamazmış!

III. Perde

Serebryakov'ların konuk salonu. Sağda, solda ve ortada olmak üzere üç kapı vardır. Gündüz.
Voynitski, Sonya (oturmaktadır) ve Yelena Andreyevna (bir şeyler düşünerek sahnede gezinmektedir).

VOYNİTSKİ

Herr profesör, bugün bu salonda, öğleden sonra saat üçte toplu olarak bulunmamız konusunda emir buyurdular.

(*Saatine bakar.*)

Bire çeyrek var. Herhalde bir konuda dünyaya açıklamak istediği bir bildirisi var.

YELENA ANDREYEVNA

Bir iş konusu olmalı.

VOYNİTSKİ

Ne işi olacak... Bütün yaptığı zırvalar yazmak, homurdanmak ve başkalarını kıskanmak.

SONYA

(*Sitemle.*)

Dayı!

VOYNİTSKİ

Peki, peki, özür dilerim.

(*Yelena Andreyevna'yı göstererek.*)

Şuna bakın, yürürken uyuşukluktan sendeliyor. Pek tatlı! Pek hoş!

YELENA ANDREYEVNA

Gün boyunca vızıldıyorsunuz, yorulmadınız mı daha!

(*Tasayla.*)

Can sıkıntısından boğuluyorum. Ne yapacağımı bilmiyorum.

SONYA

(*Omuz silkerek.*)

İş mi yok? Yeter ki iste.

YELENA ANDREYEVNA

Örneğin?

SONYA

Yurtluğun işleriyle uğraş, köylü çocuklarını eğit, hastaları iyileştir. Az iş mi bunlar? Biliyor musun, babamla sen burda yokken, Vanya Dayı'yla ben pazara gidip un satardık.

YELENA ANDREYEVNA

Beceremem bunları. Hem de ilginç değil. Benim bildiğim, köylüler birtakım romanlarda eğitilir, hasta olanları iyileştirilir. Gerçek yaşamda durup dururken gidip de nasıl eğiteyim, iyileştireyim onları?

SONYA

Niye eğitemeyecekmişsin, ben de bunu anlamıyorum. Belki azıcık alışırsın sen de.

(*Kucaklar onu.*)

Sıkılma, canımın içi.

(*Güler.*)

Canın sıkılıyor, yerinde duramıyorsun. Can sıkıntısıyla tembellik bulaşıcıdır. Bak Vanya Dayı senin peşinde gölge gibi dolaşmaktan başka bir şey yapmaz oldu. Ben işi gücü yüzüstü bıraktım, koşup sana geliyorum çene çalmak için. Tembelleştim, elimi işe süremiyorum! Doktor Mihail Lvoviç eskiden çok seyrek gelirdi bura-

ya, en çok ayda bir kez; şimdi her gün burda, ormanlarını da, değirmenini de unuttu... Büyücü olmalısın sen...

VOYNİTSKİ

Ne diye böyle yiyip bitiriyorsunuz kendinizi?

(*Canlı.*)

Eşsiz, görkemli kadın, aklınızı başınıza devşirsenize! Bir denizkızı kanı dolaşıyor damarlarınızda, ama niçin denizkızı gibi davranmıyorsunuz? Ömrünüzde bir kez olsun koyverin kendinizi! Bir su cinine abayı yakıp balıklama dalın girdaba... Öyle ki, başta *Herr* Profesör, ağzımız bir karış açık, donup kalalım hepimiz...

YELENA ANDREYEVNA

(*Öfkeli.*)

Beni rahat bırakın! Ne insafsızlık bu!

(*Çıkmak ister.*)

VOYNİTSKİ

(*Engel olur.*)

Peki, peki iki gözüm, bağışlayın beni... Özür dilerim.

(*Elini öper.*)

Barışalım.

YELENA ANDREYEVNA

Kabul edin ki sabır taşı olsa çatlar bu kadarına.

VOYNİTSKİ

Barışma ve uzlaşmamızın simgesi olarak size bir demet gül getireceğim şimdi, sabahtan hazırlamıştım. Sonbahar gülleri. Gönül çekici, hüzünlü güller...

(*Çıkar.*)

SONYA

Sonbahar gülleri, gönül çekici, hüzünlü güller...

(*İkisi birden pencereye bakar.*)

YELENA ANDREYEVNA

İşte güz geldi bile. Kışı nasıl geçireceğiz burda!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Doktor nerde?

SONYA

Vanya Dayı'nın odasında. Bir şeyler yazıyor. Vanya Dayı'nın gittiğine sevindim. Seninle konuşmak istiyorum.

YELENA ANDREYEVNA

Ne hakkında?

SONYA

Ne hakkında olabilir!..

(*Başını Yelena'nın göğsüne yaslar.*)

YELENA ANDREYEVNA

Peki, yeter, yeter...

(*Sonya'nın saçlarını okşar.*)

Yeter.

SONYA

Çirkinim ben.

YELENA ANDREYEVNA

Çok güzel saçların var.

SONYA

Hayır!

(*Kendini aynada görmek için başını çevirip bakar.*)

Hayır. Bir kadın güzel değilse, "Çok güzel gözleriniz var, çok güzel saçlarınız var..." derler. Altı yıldır tutkunum ona, annemi sevdiğimden daha çok seviyorum onu. Her an sesini işitiyor, ellerimde ellerinin sıcaklığını hissediyorum; her an içeri girivereceğmiş gibi gözüm kapıda. Şu sıra her gün buralarda, ama beni görmüyor bile... Bilsen bu nasıl acı veriyor bana! Hiç umudum yok, hiç!

(*Ümitsizlik içinde*)

Ah Tanrım güç ver bana... Bütün gece dua ettim... Her fırsatta yaklaşıyorum ona, bir söz bulup konuşmaya başlıyorum, gözlerine bakıyorum. Artık ne gururum, ne kendimi tutma gücüm kaldı... Dün akşam dayanamayıp Vanya Dayı'ya söyledim âşık olduğumu... Hizmetçiler de biliyor onu sevdiğimi, bilmeyen kalmadı...

YELENA ANDREYEVNA

Ya o?

SONYA

O benim farkımda bile değil...

YELENA ANDREYEVNA

(*Düşünceli.*)

Tuhaf bir insan... Biliyor musun, ne geldi aklıma? İzin ver, konuşayım onunla. İhtiyatlı konuşurum, ima ederim...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Öyle ya, daha ne kadar sürecek bu bilinmezlik!.. Ha? İzin ver, konuşayım onunla!

(*Sonya başıyla onaylar.*)

YELENA ANDREYEVNA

İyi. Sevip sevmediğini öğrenmek güç değil. Sen hiç utanma, tedirgin olma canımın içi... Çok dikkat ederim ağzını ararken, farkına bile varmaz. Tek bir şey öğreneceğiz: Evet ya da hayır.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Eğer hayırsa, gelmesin buraya. Tamam mı?

(*Sonya başıyla onaylar.*)

YELENA ANDREYEVNA

Göz görmeyince gönül katlanır derler... Ertelemeyelim bu işi, hemen soralım. Bana birtakım krokiler göstermek istediğini söylüyordu. Git söyle onu beklediğimi.

SONYA

(*Büyük bir heyecan içinde.*)

Bana gerçeği olduğu gibi söyleyeceksin ama...

YELENA ANDREYEVNA

Elbette. Bence gerçek, niteliği ne olursa olsun, belirsizlik kadar korkunç değildir. Güven bana yavrucuğum.

SONYA

Peki, peki. Krokilerini görmek istediğini söyleyeceğim ona.

(*Çıkarken kapının yanında bir an durur.*)

Yok, belirsizlik daha iyi... Ne de olsa, umuttur...

YELENA ANDREYEVNA

Ne oldu?

SONYA

Hiç.

(*Çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA

(*Yalnız.*)

Başkasının sırrını bilip de yardım edememek ne kötü.

(*Düşünceli.*)

Sonya'ya âşık değil, bu belli bir şey, ama neden evlenmesinler? Güzel bir kız değil, ama o yaştaki bir köy doktoruna ne kadar uygun bir eş olurdu. Akıllı, altın gibi yüreği var, tertemiz!.. Yok, yok, bu değil sorun...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Bu zavallı kızcağızı anlıyorum. Bütün bildikleri yemek, içmek ve uyumak olan birtakım sönük gölgelerin insan diye dolaştığı, bayağılıktan başka bir şeyin işitilmediği bir çevrede can sıkıntısından boğulurken, arada bir o geliyor... Ötekilere benzemeyen, yakışıklı, ilginç, çekici bir adam ve sanki karanlıklarda ay doğmuş gibi oluyor. Böyle bir adamın çekiciliğine kapılmak, bir an unutmak kendini... Galiba ben de kapıldım biraz. Evet, onsuz canım sıkılıyor ve evet, onu düşündüğüm için gülümsüyorum işte... Şu Vanya Dayı, sözüm ona, damarlarımda bir denizkızı kanının dolaştığını söylüyor... "Ömrünüzde bir kez olsun koyverin kendinizi..." Kim bilir, belki gerçekten de yapmam gereken budur. Özgür bir kuş gibi uçup uzaklaşabilseydim hepinizden, miskin suratlarınızdan, konuşmalarınızdan; dünyada var olduğunuzu unutsaydım... Ama korkağın biriyim ben, çekingenim... Vicdan azabından da kurtulamam sonra... Sanki bilmiyor muyum neden her gün buraya

geldiğini... Kendimi suçlu hissetmeye başladım bile. Sonya'nın dizlerine kapanmak, özür dilemek, ağlamak istiyorum...

ASTROV

(*Bir krokiyle girer.*)

İyi günler!

(*Elini sıkar.*)

Yaptığım resmi görmek istemişsiniz?

YELENA ANDREYEVNA

Dün akşam bana çalışmalarınızı göstermeyi vaat ettiniz... İşiniz yok ya?

ASTROV

Ne demek!

(*Krokiyi oyun masasına serer ve raptiyeyle sabitler.*)

Nerde doğdunuz?

YELENA ANDREYEVNA

(*Ona yardım ederken.*)

Petersburg'da.

ASTROV

Nerde öğrenim gördünüz?

YELENA ANDREYEVNA

Konservatuvarda.

ASTROV

O zaman bu size ilginç gelmeyecek herhalde.

YELENA ANDREYEVNA

Neden? Doğrusu, taşrayı, köyü pek iyi bilmem, ama çok okudum.

ASTROV

Bu evde bana ayrılmış bir çalışma masası var. İvan Petroviç'in odasında. Yorgunluktan bitkin düştüğümde, iyice alıklaşınca yani, her şeyi olduğu gibi bırakır, buraya koşar ve işte şu gördüğünüz şeyle eğlenirim bir-iki saat. İvan Petroviç'le Sofya Aleksandrovna hesap tahtasının boncuklarını şakırdatırlarken, onların yanı başındaki

masamda oturur, çiziktirip dururum; bir sıcaklık, bir huzur hissederim içimde ve cırcırböceğinin ötüşünü dinlerim. Ama çok sık değil, ancak ayda bir kez bu mutluluğa izin veriyorum.

(*Krokiyi gösterir.*)

Bakın şimdi. İlçemizin elli yıl önceki durumunun haritasıdır bu. Koyu ve açık yeşiller ormanları gösterir; gördüğünüz gibi bölgenin yarısı ormanlı kaplı. Yeşillerin üzerindeki kırmızı taramalar, oralarda çok sayıda mus geyiği ve yaban keçisi bulunduğu anlamına geliyor. Bitki örtüsünü de, hayvanları da gösteriyorum burda. Bir zamanlar şu gölde kuğular, kazlar, ördekler yaşıyordu. Eskilerin dediği gibi, her kuşun hükmü okunurdu; bulut gibi uçuşurlardı. Bucakların ve köylerin dışında gördüğünüz gibi, şuraya buraya küçük köycükler, çiftlikler, manastırlar serpiştirilmiş... Sığır, davar ve at pek çoktu o sıralar. Mavi renk bunu gösteriyor. Sözgelimi şu bucağın bulunduğu yörede mavi renk çok koyu; çünkü çok sayıda yılkı vardı burda, her haneye üç at düşüyordu.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Daha aşağıya, şuraya bakın şimdi. Burası yirmi beş yıl önceyi gösteriyor. Ormanlar, toplam alanın üçte biri kadar artık. Yaban keçisi kalmamış. Mus geyiği hâlâ var. Yeşil ve mavi renklerin koyuluğu azalıyor. Vesaire, vesaire... Üçüncü bölüme geçelim: İlçenin bugünkü durumunu gösteren haritaya. Şurda burda yeşile rastlıyoruz, ama kesintisiz değil artık, birbirinden ayrı lekeler halinde. Ne mus geyiği, ne kuğu, ne de yaban horozu kalmış. Eski küçük köycüklerden, çiftliklerden, manastırlardan, değirmenlerden eser yok. Genelde ağır ağır ilerleyen, kuşkuya yer bırakmayan ve öyle görünüyor ki önümüzdeki on-on beş yıl içinde tamamlanacak bir yozlaşmanın tablosu bu. Şimdi, bunun olağan bir süreç; eski yaşamın, eski kültürün yerini kaçınılmaz olarak yenilerine bırakması

olduğunu söyleyebilirsiniz. Evet, yok edilen ormanların bulunduğu yerlere şoseler, demiryolları yapılmış olsa, bütün bu alanları işlikler, fabrikalar, okullar kaplasa, halk daha sağlıklı, daha zengin, daha akıllı olsaydı kabul ederdim bunu. Ama buralarda yok böyle bir şey! Tüm bölgede aynı bataklıklar, sivrisinekler, aynı yolsuzluk, yoksulluk, tifo, dizanteri, yangınlar... Önünde durulmaz bir varoluş mücadelesinin sonucunda ortaya çıkan bir yozlaşmanın tablosudur bu; gerilikten, bilgisizlikten, bilinçsizlikten ileri gelen bir yozlaşmanın... O zaman, üşümüş, aç, hasta insan, yaşamın son kırıntılarını kurtarmak, çocuklarını korumak için içgüdüsel olarak, bilinçsizce, elinin altına gelen her şeye sarılmakta; açlığını gidermek, ısınabilmek için, yarınını düşünmeden her şeyi yok etmektedir... Hemen hemen her şey yok edilmiş, ama yerlerine henüz hiçbir şey yapılmamış.

(*Soğuk.*)

Yüzünüzdeki ifade, bunların sizi pek ilgilendirmediğini gösteriyor.

YELENA ANDREYEVNA

Ama öyle az anlıyorum ki bunlardan.

ASTROV

Bunda anlaşılmayacak bir şey yok ki. İlginizi çekmiyor, hepsi bu.

YELENA ANDREYEVNA

Doğrusunu söylemek gerekirse, şu anda zihnim başka bir şeyle meşgul. Özür dilerim. Sizi küçük bir sorgudan geçirmem gerekiyor, ama utanıyorum, söze nasıl başlayacağını bilemiyorum.

ASTROV

Sorgu mu dediniz?

YELENA ANDREYEVNA

Evet, sorgu, fakat... pek masum... Oturalım.

(*Otururlar.*)

Konu, genç bir insanla ilgili! Dürüst iki insan, iki dost gibi konuşacağız şimdi, açıkyüreklilikle konuşacak ve unutacağız konuştuklarımızı. Tamam mı?

ASTROV

Tamam.

YELENA ANDREYEVNA

Konu, üvey kızım, Sonya'yla ilgili. Hoşlanıyor musunuz ondan?

ASTROV

Evet, kendisine saygım var...

YELENA ANDREYEVNA

Kadın olarak hoşunuza gidiyor mu?

ASTROV

(*Kısa bir sessizlikten sonra.*)

Hayır.

YELENA ANDREYEVNA

Birkaç söz daha ve bitireceğiz. Fark ettiğiniz bir şey olmadı mı?

ASTROV

Hiçbir şey.

YELENA ANDREYEVNA

(*Elini tutarak.*)

Onu sevmiyorsunuz, gözlerinizden okuyorum bunu... Ama o acı çekiyor... Anlayın bunu ve... buraya gelmeyin artık.

ASTROV

(*Ayağa kalkar.*)

Benim o çağım geçti... Hem zaten zamanım da yok...

(*Omuz silkerek.*)

Nasıl zaman bulayım?

(*Sıkılmış ve şaşkındır.*)

YELENA ANDREYEVNA

Öf, ne tatsız konuşma. Sırtımda bir ton yük varmış gibi sıkıntılıyım. Eh, çok şükür bitti bu da. Unutalım, hiç

konuşmamışız gibi ve... lütfen gidin. Akıllı bir adamsınız, anlamanız gerek...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Kıpkırmızı kesildiğimi hissediyorum.

ASTROV

Bir-iki ay önce söyleseydiniz bunu, belki düşünürdüm, ama şimdi...

(*Omuz silkerek.*)

Madem o acı çekiyor, öyleyse, tabii... Fakat anlamadığım bir şey var: Ne gerek vardı bu sorguya?

(*Yelena Andreyevna'nın gözlerinin içine bakar ve işaretparmağını sallar.*)

Sizi kurnaz sizi!

YELENA ANDREYEVNA

Ne demek oluyor bu?

ASTROV

(*Gülerek.*)

Kurnazsınız! Sonya'nın acı çektiğini varsayalım, olabilir, fakat bu sorgunun anlamı ne?

(*Yelena Andreyevna'nın konuşmasına engel olarak, canlı.*)

Lütfen şaşırmış gibi yapmayın. Buraya her gün neden geldiğimi pekâlâ biliyorsunuz... Neden ve kimin için, çok iyi biliyorsunuz bunu... Tatlı, yırtıcı dişi kuş sizi! Bana öyle bakmayın, feleğin çemberinden geçmiş, yaşlı bir serçeyim ben...

YELENA ANDREYEVNA

(*Şaşırır.*)

Yırtıcı dişi kuş! Hiçbir şey anlayamıyorum!

ASTROV

Tatlı, yumuşak tüylü gelincik sizi! Kurbanlar gerekli size! İşte bir aydır hiçbir şey yaptığım yok. Her şeyi yüzüstü bıraktım, gözlerim hep sizi arıyor ve bu müthiş hoşunuza gidiyor sizin, müthiş... Eh, elden ne gelir? Yenik düştüm. Sorgudan önce de biliyordunuz bunu.

(*Kollarını kavuşturup başını eğer.*)

İşte boyun eğiyorum. Yiyin beni!

YELENA ANDREYEVNA

Aklınızı yitirmişsiniz siz!

ASTROV

(*Sırıtarak.*)

Pek de utangaçsınız...

YELENA ANDREYEVNA

Yoo, sizin sandığınızdan çok daha yüksekteyim ben! Yemin ederim.

(*Çıkmak ister.*)

ASTROV

(*Yolunu keser.*)

Bugünden tezi yok gidiyorum ve bir daha da adım atmayacağım buraya, fakat...

(*Elini tutar, çevreye bakınır.*)

Sizinle nerde görüşelim? Çabuk söyleyin, nerde? Gelen olur şimdi, hadi söyleyin...

(*Tutkulu.*)

Ne kadar olağanüstü, ne kadar göz alıcısınız... Bir öpücük... O güzel kokulu saçlarınızı bir öpeyim yeter...

YELENA ANDREYEVNA

Size yemin ederim ki...

ASTROV

(*Konuşmasına engel olarak.*)

Ne diye yemin edecekmişsiniz? Yemine ne gerek var... Fazla söze ne gerek var... Oh, nasıl da güzelsiniz. Bunlar ne güzel eller.

(*Ellerini öper.*)

YELENA ANDREYEVNA

Yeter artık ama... Gidin burdan...

(*Ellerini çeker.*)

Kendinizi kaybettiniz.

ASTROV

Söyleyin, söyleyin öyleyse, yarın nerde görüşüyoruz?

(*Kollarını beline dolar.*)

Görüyorsunuz işte, kaçınılmaz bir şey bu, görüşmeliyiz.

(*Öper. Tam bu sırada elinde bir gül demetiyle Voynitski girer ve kapıda durur.*)

YELENA ANDREYEVNA

(*Voynitski'yi görmemiştir.*)

Kıymayın bana... bırakın...

(*Başını Astrov'un göğsüne koyar.*)

Hayır!

(*Gitmek ister.*)

ASTROV

(*Beline sarılıp durdurarak.*)

Yarın fidanlığa geliyorsun... Saat ikide... Tamam mı? Evet mi? Geleceksin, değil mi?

YELENA ANDREYEVNA

(*Voynitski'yi görür.*)

Bırakın!

(*Büyük bir utanç ve şaşkınlık içinde pencereye doğru gider.*)

Korkunç bir şey bu!

VOYNİTSKİ

(*Gül demetini bir sandalyenin üzerine koyar; heyecanlıdır; mendiliyle yüzünü ve boynunu kurular.*)

Önemli değil... Evet... Önemli değil...

ASTROV

(*Kabadayıca.*)

Bugün hava fena sayılmaz saygıdeğer İvan Petroviç. Sabahleyin kapalıydı, yağmur yağacak gibiydi ama, şimdi açtı... Doğrusunu söylemek gerekirse, güz çok iyi geliyor, kışlık ekin çok iyi sonuç verecek...

(*Krokiyi dürer.*)

Sadece günler kısaldı...

(*Çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA

(*Hızla Voynitski'ye giderek.*)

Çaba gösterin, tüm etki gücünüzü kullanın, kocamla bugünden tezi yok gidelim burdan! Duyuyor musunuz? Bugünden tezi yok!

VOYNİTSKİ

(*Yüzünün terini kurulayarak.*)

Ha? Ya, evet... İyi... Hélène, her şeyi gördüm, her şeyi...

YELENA ANDREYEVNA

(*Sinirli.*)

Duyuyor musunuz? Bugünden tezi yok gitmeliyim burdan!

(*Serebryakov, Sonya, Telyegin ve Marina girerler.*)

TELYEGİN

Bendenizin de, efendimiz, sağlığım yerinde değil pek. İki gündür rahatsızım... Kafam bir tuhaf...

SEREBRYAKOV

Ötekiler nerde? Hiç hoşlanmıyorum bu evden. Labirente benziyor. Yirmi altı kocaman oda, herkes bir yere sıvışıyor, koydunsa bul.

(*Zile basar.*)

Mariya Vasilyevna'yla Yelena Andreyevna'yı çağırın buraya!

YELENA ANDREYEVNA

Ben burdayım.

SEREBRYAKOV

Lütfen oturun dostlarım.

SONYA

(*Yelena Andreyevna'ya yaklaşır, sabırsızlıkla.*)

Ne dedi?

YELENA ANDREYEVNA

Sonra anlatırım.

SONYA

Titriyorsun? Üzüntülüsün?

(*Yüzüne merakla, anlamaya çalışarak bakar.*)

Anlıyorum... Buraya bir daha hiç gelmeyeceğini söyledi... değil mi?

(*Kısa bir sessizlik.*)

Söyle hadi! Öyle değil mi?

(*Yelena Andreyevna başıyla onaylar.*)

SEREBRYAKOV

(*Telyegin'e.*)

Sağlıksızlığa eninde sonunda katlanıyor insan. Fakat şu köy yaşamının düzenine alışamadım gitti. İçimde dünyadan başka bir gezegene yuvarlanmışım gibi bu duygu var. Evet, oturun dostlarım, lütfen. Sonya!

(*Sonya, başı kederle öne eğik durmaktadır. Duymaz.*)

Sonya!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Duymuyor.

(*Marina'ya.*)

Dadı, sen de otur.

(*Dadı oturup çorap örmeye koyulur.*)

Dostlarım, çok rica ediyorum. Hani, derler ya, kulak kesilin şimdi!

(*Güler.*)

VOYNİTSKİ

(*Gergin ve sıkıntılı.*)

Bana... belki de gerek yoktur? Gidebilir miyim?

SEREBRYAKOV

Hayır, sana herkesten daha çok gerek var şimdi.

VOYNİTSKİ

Size ne gibi bir yararım dokunabilir?

SEREBRYAKOV

Size... Ne gereği var bu hırçınlığın?

(*Kısa bir sessizlik.*)

Sana karşı bir kabahatim olduysa, bağışla lütfen.

VOYNİTSKİ

Bırak bu edayı... Sadede gelelim... Ne istiyorsun?

(*Mariya Vasilyevna girer.*)

SEREBRYAKOV

İşte, *maman* da geldi. Şimdi başlıyorum.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Sizi, efendiler, buraya çağırmamın nedeni, bir müfettişin geleceğini bildirmektir.* Neyse, şakayı bir yana bırakalım. İş ciddi. Dostlarım, sizi buraya yardımınızı ve öğütlerinizi rica etmek için çağırdım ve her zamanki lütufkârlığınıza güvenerek bunları elde edebileceğimi umuyorum! Ben bir akademisyenim, kitapların adamıyım, pratik yaşama her zaman yabancı kalmışımdır. Bu nedenle, bu konuda bilgi sahibi kişilerin kılavuzluğu olmadan bir şey yapamam. İşte bu yüzden, İvan Petroviç, İlya İlyiç, *maman*, sizlere danışmak istiyorum... Sorun şu, *manet omnis una nox*, yani hepimiz ölümlüyüz... Yaşlandım artık. Hastayım. Bu nedenlerle, mal mülk ilişkilerime, ailemin yararı bakımından bir çekidüzen vermenin tam zamanı olduğunu düşünüyorum. Benim yaşamım bitti artık, kendimi düşünmüyorum... Fakat genç bir karım, yetişkin bir kızım var.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Köy yaşamını sürdürmek benim için olanaksız. Bizler köy için yaratılmamışız. Yurtluktan gelen gelir de, kentte yaşamaya yetmez. Sözgelimi ormanı satacak olsak, bir daha yararlanamayacağımız geçici bir çare olur bu. Öyle bir çare bulmalı ki, her yıl az çok belirli bir geliri güvence altına alsın. Ben böyle bir çare buldum ve şimdi onu görüşünüze sunmakla şeref duyacağım. Ayrıntıları geçerek, ana hatlarıyla açıklayacağım düşüncemi. Yurtluğumuz yıllık olarak, ortalama bir hesapla değerinin yüzde ikisinden fazla getirmiyor. Onu satmayı

---

* Gogol'ün *Müfettiş*'inde geçen bir cümle. (ç.n.)

öneriyorum. Böylece elde ettiğimiz parayı hisse senedi ve tahvillere yatıracak olursak yüzde dört-yüzde beş faiz alırız ve sanıyorum birkaç bin ruble de, Finlandiya'da küçük bir yazlık satın almaya ayırabiliriz.

VOYNİTSKİ

Dur... Yanlış duymuş olmalıyım. Tekrar et, ne dedin?

SEREBRYAKOV

Parayı hisse senedi ve tahvile yatırıp, ayırdığımız birkaç bin rubleyle de Finlandiya'da bir yazlık satın alırız, dedim.

VOYNİTSKİ

Yok, Finlandiya değil... Başka bir şey daha söyledin.

SEREBRYAKOV

Yurtluğu satmayı öneriyorum.

VOYNİTSKİ

Hah, buydu işte. Demek yurtluğu satacaksın, çok güzel. Harika bir fikir... Fakat yaşlı annem ve şu gördüğün Sonya'yla birlikte nereye kaybolmamızı emrediyorsun?

SEREBRYAKOV

Bütün bunları zamanı geldikçe konuşacağız. Acelesi yok.

VOYNİTSKİ

Dur. Şu ana kadar bir ahmaktan başka bir şey olmadığım ortaya çıkıyor. Şu ana kadar yurtluğun Sonya'ya ait olduğunu sanmak aptallığını göstermişim. Müteveffa babam, kız kardeşime çeyiz olarak satın almıştı onu. Şu ana kadar, tam bir ahmak gibi, yasa gereğince, yurtluğun kız kardeşimden Sonya'ya geçmiş olduğunu sanıyordum.

SEREBRYAKOV

Doğru, yurtluk Sonya'nındır. Bunu tartışan mı var? Sonya'nın rızası olmadan onu satacak değilim. Zaten bu işi Sonya'nın iyiliği için yapmayı tasarlıyorum.

VOYNİTSKİ

Akıl almaz bir şey bu! Akıl almaz bir şey!.. Ya ben aklımı kaçırdım, ya da, ya da...

MARİYA VASİLYEVNA

Jan, Aleksandr'a karşı çıkma. İnan bana, neyin iyi neyin kötü olduğunu o bizden iyi bilir!

SEREBRYAKOV

Neden telaşlandığını anlamıyorum. Tasarının ideal olduğunu söylemiyorum. Eğer herkes onu yararsız bulacak olursa, ısrar edecek değilim.

(*Kısa bir sessizlik.*)

TELYEGİN

(*Sıkıntılı ve şaşkın.*)

Ben efendimiz, bilime karşı sadece derin bir saygı değil, aynı zamanda, ailesel, akrabasal duygular beslemekteyim. Kardeşim Grigori İlyiç'in karısının kardeşi, yüksek malumlarınızdır, Konstantin Trifimoviç Lakedemonov, yüksek ihtisas sahibiydi...

VOYNİTSKİ

Dur Vaflya, iş konuşuyoruz şimdi... Bekle biraz, sonra devam edersin...

(*Serebryakov'a.*)

Tamam, ona sor işte. Bu yurtluk onun amcasından satın alındı.

SEREBRYAKOV

Ah, neden sorayım? Niçin?

VOYNİTSKİ

Bu yurtluk, o zaman doksan beş bin rubleye alınmıştı. Babam yetmiş bin ödemiş, yirmi beş bin borç kalmıştı. Şimdi dinleyin beni... Eğer ben canım gibi sevdiğim kız kardeşimin yararına mirastan vazgeçmemiş olsaydım, bu yurtluk satın alınamazdı. Onunla da yetinmeyip, tam on yıl öküz gibi çalıştım, borcun tümünü ödedim.

SEREBRYAKOV

Bu tartışmayı başlattığıma pişman oldum.

VOYNİTSKİ

Yurtluk borçlardan temizlendi ve bugünkü durumuna

geldiyse, bu benim kişisel çabalarımın sonucudur. Artık yaşlandım ve paçamdan tutup atıyorlar beni burdan.

SEREBRYAKOV

Anlamıyorum, nereye varmaya çalışıyorsun?

VOYNİTSKİ

Tam yirmi beş yıl yönettim bu yurtluğu, çalışıp didindim, sana namuslu bir kâhya gibi para gönderdim, ama bütün bu süre boyunca bir kere bile teşekkür etmedin bana. Bütün bu süre boyunca –gençlik yıllarımdan bu güne kadar– yılda beş yüz ruble aldım. Sadaka gibi! Bu parayı bir ruble bile artırmak hiçbir zaman geçmedi aklından.

SEREBRYAKOV

İvan Petroviç, ben bunu nasıl bilebilirdim? Pratik biri değilim ben, hiçbir şey anlamıyorum bunlardan. Kendin istediğin kadar artırabilirdin parayı.

VOYNİTSKİ

Neden çalmadım sanki? Neden hepiniz birden horlamıyorsunuz beni hırsızlık yapmadığım için? Adalete en uygun şey olurdu bu, şimdi de böyle yoksul düşmezdim.

MARİYA VASİLYEVNA

(*Sertçe.*)

Jan!

TELYEGİN

(*Heyecanlı.*)

Vanya dostum yapma, yapma... Tir tir titriyorum bak... İyi ilişkilerimizi neden bozalım?

(*Öper onu.*)

Yapma.

VOYNİTSKİ

Tam yirmi beş yıl işte bu annemle, köstebek gibi dört duvar arasında yaşadık... Bütün düşüncelerimiz, bütün duygularımız seninle ilgiliydi. Gündüzleri seni, senin çalışmalarını konuşur, seninle övünür, adını büyük bir

saygıyla anardık. Gecelerimizi şimdi bütün benliğimle hor gördüğüm dergileri, kitapları okuyarak mahvettik.

TELYEGİN

Yapma Vanya. Yapma... Artık dayanamıyorum...

SEREBRYAKOV

(*Öfkeyle.*)

Anlamıyorum, ne istiyorsun?

VOYNİTSKİ

Bizim gözümüzde daha yüce bir dünyanın varlığıydın sen. Makalelerini ezbere biliyorduk... Ama gözlerim açıldı artık! Her şeyi görüyorum! Sanat üstüne yazıyorsun ama sanattan bir şey anladığın yok! Sevdiğin bütün o çalışmaların metelik etmezmiş! Aldattın bizi!

SEREBRYAKOV

Baylar! Yatıştırın onu, yetti artık! Çıkıp gideceğim!

YELENA ANDREYEVNA

İvan Petroviç, susmanızı istiyorum! İşitiyor musunuz?

VOYNİTSKİ

Susmayacağım!

(*Çıkıp gitmek isteyen Serebryakov'un önünü keser.*)

Dur, bitirmedim! Hayatımı mahvettin! Yaşamadım ben, yaşamadım! Senin yüzünden hayatımın en güzel yıllarını yok ettim, telef olup gittiler! Sen benim en amansız düşmanımsın!

TELYEGİN

Dayanamıyorum... Dayanamıyorum artık... Çıkıp gideyim...

(*Şiddetli bir heyecan içinde çıkar.*)

SEREBRYAKOV

Ne istiyorsun benden? Benimle böyle bir tonda konuşmaya ne hakkın var? Sen bir hiçsin! Yurtluk seninse, al onu, ihtiyacım yok!

YELENA ANDREYEVNA

Şu andan tezi yok, bu cehennemden çıkıp gidiyorum!

(*Bağırır.*)

Daha fazla dayanamam!

VOYNİTSKİ

Hayatım yok olup gitti! Yetenekli, akıllı, gözü pek bir insanım ben... Eğer normal yaşamış olsam, bir Schopenhauer, bir Dostoyevski çıkabilirdi benden... Saçmalamaya başladım! Aklımı kaçırıyorum!.. Anneciğim, ümitsizlikten boğuluyorum! Anneciğim!

MARİYA VASİLYEVNA

(*Sertçe.*)

Aleksandr'ı dinle!

SONYA

(*Dadısının önünde diz çöker, sokulur ona.*)

Dadıcığım! Dadıcığım!

VOYNİTSKİ

Anneciğim! Ne yapayım? Yok, bir şey söylemeyin! Ben biliyorum ne yapacağımı!

(*Serebryakov'a.*)

Beni hiç unutmayacaksın!

(*Ortadaki kapıdan çıkar.*)

(Mariya Vasilyevna da arkasından gider.)

SEREBRYAKOV

Baylar, ne demek oluyor bütün bunlar? Bu kadarı fazla artık! Bu çılgını uzaklaştırın benden! Onunla aynı çatı altında yaşayamam! Şurda,

(*Ortadaki kapıyı gösterir.*)

benimle nerdeyse yan yana yaşıyor... Köye ya da küçük eve taşınsın... Yoksa ben göçerim burdan... Fakat onunla aynı evde oturamam bundan böyle...

YELENA ANDREYEVNA

(*Kocasına.*)

Bugünden tezi yok, gidiyorum burdan! Hemen şu dakika hazırlığa başlayalım!

SEREBRYAKOV

Değersiz adam! Sen bir hiçsin!..

SONYA

(*Diz çökmüş durumda babasına döner, gözyaşları arasından öfkeyle.*)

İnsaflı olmalısınız baba! Ben ve Vanya Dayı öyle mutsuzuz ki!

(*Umutsuzluğunu dizginleyerek.*)

Unuttun mu, daha genç olduğun yıllarda Vanya Dayı'yla ninem geceleri senin için kitap çevirir, kâğıtlarını kopya ederlerdi. Geceler boyunca! Ben ve Vanya Dayı durup dinlenmeden çalıştık, kendimiz için bir tek kuruş harcamaya kıyamadık, hepsini sana gönderdik... Ekmeğimizi alın terimizle kazandık. Doğru değil böyle konuşmam, biliyorum, böyle konuşmam doğru değil ama sen de anlamalısın bizi baba. İnsaflı olmalısın!

YELENA ANDREYEVNA

(*Heyecanlanmış, kocasına.*)

Aleksandr, Tanrı hakkı için barış onunla... Yalvarırım.

SEREBRYAKOV

Peki, barışayım. Ne onu suçluyor ne de ona kızıyorum. Fakat davranışının en hafifinden tuhaf olduğunu kabul edin. İzninizle, yanına gideyim.

(*Orta kapıdan çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA

Daha yumuşak davran, yatıştır onu.

(*Arkasından çıkar.*)

SONYA

(*Dadısına sokularak.*)

Dadıcığım! Dadıcığım!

MARİNA

Bir şey yok yavrum. Erkek kazlar böyledir, tıslar tıslar, sonra pısarlar... Tıslar tıslar, pısarlar...

SONYA

Dadıcığım!

MARİNA

(Saçını okşar.)

Ayazda kalmış gibi titriyorsun! Hadi, hadi, küçük öksüzüm benim, Tanrı kullarına acır. Şimdi bir ıhlamur kaynatırım sana, ya da sıcak ahududu şerbeti yaparım, geçer... Üzme kendini küçük öksüzüm...

(Orta kapıya öfkeyle bakar.)

Kazlar boş yere coştu işte!

(Sahne gerisinden bir silah sesi ve Yelena Andreyevna'nın çığlıklar kopardığı işitilir.)

MARİNA

Uf, Tanrı cezanızı versin!

SEREBRYAKOV

(Koşarak girer, korkuyla sendelemektedir.)

Tutun onu! Tutun! Çıldırdı!

(Yelena Andreyevna ile Voynitski kapıda boğuşmaktadırlar.)

YELENA ANDREYEVNA

(Voynitski'nin elinden tabancayı almaya çalışarak.)

Verin onu! Verin diyorum size!

VOYNİTSKİ

Bırakın Hélène! Bırakın beni!

(Kurtulur, koşarak girer, bakışlarıyla Serebryakov'u arar.)

Nerde o? Hah, orda işte! Al sana!

(Ateş eder. Kısa bir sessizlik olur.)

İsabet etmedi mi? Yine mi ıska?

(Öfkeyle.)

Ah, şeytan... şeytan götürsün...

(Tabancayı yere çalar, bitkin halde bir sandalyeye yığılır. Serebryakov donup kalmıştır. Yelena Andreyevna duvara dayanmış, bayılacak gibidir.)

YELENA ANDREYEVNA

Götürün beni burdan! Götürün, öldürün... Ama... Burda kalamam... kalamam...

VOYNİTSKİ

(*Ümitsizlik içinde.*)

Ah, ne yaptım ben! Ne yapıyorum?

SONYA

(*Usulca.*)

Dadıcığım! Dadıcığım!

IV. Perde

İvan Petroviç'in yatak odası. Aynı zamanda yurtluğun işlerinin yürütüldüğü çalışma odası olarak kullanılmaktadır. Pencere kıyısında, üstünde gelir-gider defterleri ve her türden kâğıdın durduğu büyük bir masa, bir yazı masası, kasalar, teraziler. Astrov için konulmuş bir küçük masanın üzerinde resim gereçleri, boyalar, bir evrak çantası durmaktadır. Bir kafes, içinde bir sığırcık. Duvarda kimseye gerekli olmadığı belli bir Afrika haritası. Muşamba kaplı çok büyük bir divan. Solda başka odalara açılan bir kapı; sağda, salona açılan kapı. Sağdaki kapının önüne, köylüler yeri kirletmesin diye bir yolluk serilmiştir. Bir güz akşamı. Sessizlik. Telyegin ve Marina karşı karşıya oturmuş yün sarmaktadırlar.

TELYEGİN

Elinizi tez tutun Marina Timofeyevna, birazdan vedalaşmaya çağırırlar. Atların koşulması için emir verdiler bile.

MARİNA

(*Daha çabuk sarmaya çalışarak.*)

Az bir şey kaldı.

TELYEGİN

Harkov'a gidiyorlar. Oraya yerleşeceklermiş.

MARİNA

Böylesi çok daha iyi.

TELYEGİN

Ürktüler... Yelena Andreyevna, "Bir saat bile burda kalamam artık..." diyor da başka bir şey demiyor... Gidelim de gidelim... "Harkov'da bir süre oturur, duruma bakar, sonra da eşyalarımızı aldırırız" diyor. Eşyasız gidecekler. Demek ki burda oturmaları kısmet değilmiş Marina Timofeyevna... Ne denir, alın yazısı...

MARİNA

Böylesi çok daha iyi. Sabah çıkardıkları patırtı yetmiyormuş gibi bir de ateş ettiler... Yazıklar olsun!

TELYEGİN

Öyle. Tam Ayvazovski'nin fırçasına layık bir konu.

MARİNA

Gözlerim kör olaydı da görmeyeydim.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Eskiden nasıl yaşıyorsak, yine öyle yaşayacağız artık. Sabah sekizde çay, saat birde öğle yemeği, akşam olunca da akşam yemeğine oturulacak. Her şeyin bir düzeni olmalı... İnsan gibi, Hıristiyan gibi yaşamalı...

(*İçini çeker.*)

Ben günahkâr, çoktandır erişte yemedim...

TELYEGİN

Ya, çoktandır erişte yenmedi bu evde.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Çoktandır... Bu sabah Marina Timofeyevna, köyde yürüyorum, bakkal arkamdan, "Hey seni asalak, çanak yalayıcı!" diye bağırmasın mı? Öyle bir acı geldi ki...

MARİNA

Sen de aldırma anacığım. Hepimiz Tanrı'nın asalağıyız. İş yapmadan oturduğumuz mu var? Sen, Sonya, İvan Petroviç, hepimiz çalışıp didiniyoruz! Hepimiz... Sonya nerde?

TELYEGİN

Bahçede. Doktorla birlikte İvan Petroviç'i arıyorlar. Canına kıyar diye korkuyorlar.

MARİNA

Ya o tabanca nerde?

TELYEGİN

(*Fısıltıyla.*)

Bodruma sakladım.

(*Voynitski ve Astrov bahçeden gelirler.*)

VOYNİTSKİ

Rahat bırak beni!

(*Marina ile Telyegin'e.*)

Gidin burdan, hiç değilse bir saatliğine yalnız bırakın beni! Gözetim altında olmak istemiyorum?

TELYEGİN

Hemen Vanya...

(*Parmaklarının ucuna basarak çıkar.*)

MARİNA

Erkek kaz seni! Tıs! Tıs! Tıs!

(*Yün çilesini toplayıp çıkar.*)

VOYNİTSKİ

Rahat bırak beni!

ASTROV

Seve seve! Zaten çoktan çıkıp gitmem gerekirdi burdan, fakat tekrar ediyorum, benden aldığını geri vermezsen gitmeyeceğim.

VOYNİTSKİ

Senden hiçbir şey almadım.

ASTROV

Bak, ciddi konuşuyorum, beni yolumdan alıkoyma. Çoktan gitmem gerekiyordu.

VOYNİTSKİ

Senden hiçbir şey almadım.

(*Otururlar.*)

ASTROV

Demek öyle ha? Ne yapalım, biraz daha beklerim. Ama sonra, kusura bakma, zor kullanmam gerekecek. Seni bağlayıp arama yapacağız. Bunu çok ciddi söylüyorum.

VOYNİTSKİ

Nasıl istersen.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Ne enayilik ama: Sen iki kez ateş et, birini bile tutturama! Kendimi bunun için hiçbir zaman bağışlamayacağım!

ASTROV

Madem ateş etmeye heveslendin, bari kendi kafana ateş etseydin ya!

VOYNİTSKİ

(*Omuz silker.*)

Tuhaf. Adam öldürmeye kalkıştım, ama beni tutuklamıyor, mahkemeye vermiyorlar. Demek, deli sayıyorlar beni.

(*Kindar bir gülüşle.*)

Evet, ben deliyim de, yeteneksizliklerini, ahmaklıklarını, insanı çileden çıkaran acımasızlıklarını profesör maskesi, çok bilmiş gözbağcı maskesi altında gizleyenler deli değil! Moruklara varıp, sonra da herkesin gözü önünde başkalarını kucaklayanlar deli değil... Onu nasıl kucakladığını gördüm!

ASTROV

Evet efendim, kucakladım efendim. Sana da işte bu kaldı!

(*Nanik yapar.*)

VOYNİTSKİ

(*Kapıya bakarak.*)

Yok, asıl deli olan dünya. Sizleri hâlâ üstünde tuttuğu için!

ASTROV

Aptallığı bırak.

VOYNİTSKİ

Ne var, deli değil miyim? Öyleyse davranışlarımdan da sorumlu değilim, aptalca konuşma hakkına sahibim.

ASTROV

Eski bir hiledir bu. Deli değil, antikasın sen. Dengesizsin, maskarasın. Önceleri ben de her antikayı hasta, anormal sayardım. Oysa şimdiki düşüncem, insanın normal durumunun antikalık olduğudur. Sen tamamen normalsin.

VOYNİTSKİ

(*Yüzünü elleriyle kapar.*)

Utanıyorum! Bilsen nasıl utanıyorum! Öyle keskin bir utanç duygusu ki bu, hiçbir acıyla karşılaştırılamaz.

(*Tasayla.*)

Dayanamıyorum!

(*Masaya eğilir.*)

Ne yapayım ben? Ne yapayım?

ASTROV

Hiçbir şey.

VOYNİTSKİ

Bir şey ver bana! Ah Tanrım... Kırk yedi yaşındayım, altmış yaşına kadar yaşayacağımı varsayarsak, daha on üç yılım var... Çok uzun! Bu on üç yılı nasıl geçireceğim! Ne yapacağım, ne ile dolduracağım onları? Ah, anlıyor musun beni...

(*Telaşla Astrov'un elini yakalar.*)

Anlıyor musun, eğer hayatın geri kalanını başka türlü yaşama olanağı olsaydı... Işıklı, dingin bir sabah uyanmak; hayata yeniden başladığını, bütün geçmişin unutulduğunu, bir duman gibi dağılıp gittiğini hissetmek.

(*Ağlar.*)

Yeni bir hayata başlamak... Söyle bana, nasıl başlamalı... ne ile...

ASTROV

(*Bezgin.*)

Ee, yeter artık be! Ne yeni hayatı! Seninle benim işimiz bitik...

VOYNİTSKİ

Öyle mi?

ASTROV

Bundan eminim.

VOYNİTSKİ

Bir şey ver bana...

(*Kalbini göstererek.*)

İçim yanıyor.

ASTROV

(*Kızgın, bağırır.*)

Kes artık!

(*Biraz daha yumuşayarak.*)

Bizden yüz yıl, iki yüz yıl sonra yaşayıp da hayatımızı böyle aptalca, böyle tatsız yaşadığımız için bizi hor görecek olanlar, belki de mutlu olmanın yolunu bulacaklardır... Bize gelince... Seninle benim içinse tek bir umut kaldı: Mezarlarımızda yatarken hayaller, bir ihtimal hoş hayaller görmek...

(*İç geçirir.*)

Evet kardeş. Tüm bu bölgede, aklı başında aydın, dürüst iki kişi vardı sadece: Sen ve ben. Fakat on yıl içinde günlük yaşamın tekdüzeliği, bu iğrenç hayat içine çekip yuttu bizi, çürümüş buharlarıyla kanımızı zehirledi, biz de herkes gibi sıradan, bayağı kişiler olup çıktık.

(*Heyecanla.*)

Fakat boş lakırdıyla oyalama beni. Aldığını geri ver!

VOYNİTSKİ

Ben senden hiçbir şey almadım.

ASTROV

İlaç çantasından morfin şişesini aldın.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Dinle, eğer ne pahasına olursa olsun kendini öldürmek niyetindeysen, git ormana, orda vur kendini. Ama morfini geri ver. Laf çıkar sonra, onu sana benim verdiğimden kuşkulanırlar... Oysa bana senin otopsini yapmak

yeter de artar bile... Böyle bir şeyi ilginç bulacağımı mı sanıyorsun?

(*Sonya girer.*)

VOYNİTSKİ

Beni rahat bırak.

ASTROV

(*Sonya'ya.*)

Sofya Aleksandrovna, dayınız ilaç çantamdan bir şişe morfin çalmış, geri vermiyor. Söyleyin akıllıca bir şey değil bu, tadında bıraksın. Zamanım da yok, gitmeliyim.

SONYA

Vanya Dayı morfini aldın mı?

(*Kısa bir sessizlik.*)

ASTROV

Aldı. Eminim...

SONYA

Geri ver onu. Neden korkutuyorsun bizi?

(*Tatlılıkla.*)

Ver dayıcığım. Ben sanki senden daha çok mu mutluyum? Ama yine de umutsuzluğa kaptırmıyorum kendimi, sabrediyorum, hayatım kendi kendine bitene kadar da sabredeceğim... Sen de sabret.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Versene!

(*Elini öper.*)

Kıymetli, yiğit dayım! Canım, biricik dayıcığım, ver hadi!

(*Ağlar.*)

İyi yüreklisin sen, bize acıyıp vereceksin onu! Sabret dayıcığım! Sabret!

VOYNİTSKİ

(*Şişeyi masada koyduğu yerden alıp, Astrov'a verir.*)

Peki, al!

(*Sonya'ya.*)

Ama bir an önce çalışmaya başlayalım, bir şeyler yapalım, dayanamayacağım yoksa... Dayanamayacağım...

SONYA

Evet, evet çalışacağız. Bizimkileri uğurlar uğurlamaz çalışmaya koyulacağız...

(*Masadaki kâğıtları sinirli sinirli karıştırır.*)

Her şeyi yüzüstü bıraktık.

ASTROV

(*Şişeyi ilaç çantasına koyar ve kayışları sıkılaştırır.*)

Artık yola koyulabilirim.

YELENA ANDREYEVNA

(*Girer.*)

İvan Petroviç, siz burda mısınız? Az sonra yola çıkıyoruz. Gidip Aleksandr'ı görün, size bir şey söylemek istiyor.

SONYA

Git Vanya Dayı.

(*Voynitski'nin koluna girer.*)

Gidelim. Babamla barışmalısınız. Mutlaka.

(*Sonya ve Voynitski çıkarlar.*)

YELENA ANDREYEVNA

Gidiyorum.

(*Elini Astrov'a uzatır.*)

Elveda.

ASTROV

Demek gidiyorsunuz?

YELENA ANDREYEVNA

Atlar arabaya koşuldu bile.

ASTROV

Elveda.

YELENA ANDREYEVNA

Bugün burdan gideceğinizi vaat etmiştiniz bana.

ASTROV

Biliyorum. Birazdan yola çıkıyorum.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Korktunuz mu?

(*Elini tutar.*)

Gerçekten, o kadar korkutucu mu bu?

YELENA ANDREYEVNA

Evet.

ASTROV

Belki her şeye rağmen kalırdınız, ha? Yarın, fidanlıkta...

YELENA ANDREYEVNA

Hayır... Karar verildi artık. Size böyle cesaretle bakabiliyorsam, gitme kararının verilmesindendir... Bir tek şey dileyeceğim sizden: Beni iyilikle anın. Bana saygı duymanızı istiyorum.

ASTROV

Eeeh!

(*Bir sabırsızlık hareketi yapar.*)

Kalın lütfen. Anlasanıza, bu dünyada yapacak hiçbir şeyiniz yok, yaşamınızın hiçbir amacı yok, sizi oyalayacak hiçbir şey yok ve eninde sonunda duygularınıza teslim olacaksınız. Kaçınılmaz bir şey bu. Ne olur, Harkov'da, Kursk'ta, ne bileyim bir başka yerde değil de burda, doğanın koynunda olsun bu... Hem de şiirsel olur, çok güzel olur doğrusu... Buralardaki fidanlıklar tam Turgenyev zevkine uygun, yarı harap çiftlikler vardır...

YELENA ANDREYEVNA

Ne gülünçsünüz... Size kızgınım, ama yine de tatlı duygularla anacağım sizi... İlgi çekici, özgün birisiniz. Bir daha hiç görüşmeyeceğiz... öyleyse niye saklamalı? Size kapıldım da biraz... Hadi el sıkışalım, dostça ayrılalım. Beni kötülükle anmayın.

ASTROV

(*Elini sıkar.*)

Evet, gitmeniz daha iyi...

(*Düşünceli.*)

İyi yürekli, içten bir insansınız sanki... ama yine de tüm varlığınıza sinmiş tuhaf bir şey var. Kocanızla çıkıp geldiniz; burda çalışan, çabalayan, bir şeyler yaratmaya uğraşan kim varsa işlerimizi bırakıp, bütün yaz kocanızın damla illeti ve sizinle uğraşmak zorunda kaldık. İkiniz hepimize tembelliğinizi, başıboşluğunuzu bulaştırdınız. Kendimi size kaptırdım ve bütün bir ay boyunca elimi işe sürmedim. Oysa bu zaman süresince insanlar hastalandı; ormanlarıma, genç fidanlıklara hayvan sürüleri girdi!.. Yani siz ve kocanız ayak bastığınız yeri kurutuyorsunuz... Şaka ediyorum tabii, ama yine de... tuhaf. Hem eminim kalsaydınız çok büyük yıkımlar olacaktı burda. Ben de yıkılacaktım... ve sizin durumunuz da pek parlak olmayacaktı... Öyleyse, gidin! *Finita la comedia*!

YELENA ANDREYEVNA

(*Astrov'un masasından bir kurşunkalem alır ve hızla cebine koyar.*)

Bu kurşunkalemi hatıra olarak alıyorum.

ASTROV

Ne tuhaf şey... Tanıştık ve birdenbire, nedense... artık hiçbir zaman görüşmeyeceğiz. Dünya böyle işte... Hazır kimse yokken, Vanya Dayı bir buketle girmemişken, bırakın... öpeyim sizi... Veda öpücüğü... Ha?

(*Boynunu öper.*)

İşte böyle... çok güzel.

YELENA ANDREYEVNA

Size mutluluklar dilerim.

(*Çevreye bakınır.*)

Eh peki, hayatta bir kere de böyle olsun!

(*Astrov'u taşkın bir hareketle öper ve hemen aynı anda hızla ayrılırlar birbirlerinden.*)

Gitmeliyim artık.

ASTROV

Olabildiğince çabuk gidin. Atlar koşulmuşsa hemen yola çıkın.

YELENA ANDREYEVNA

Geliyorlar sanırım.

(İkisi de kulak kabartır.)

ASTROV

Finita!

(Serebryakov, Voynitski, elinde kitabıyla Mariya Vasilyevna, Telyegin ve Sonya girerler.)

SEREBRYAKOV

(Voynitski'ye.)

Geçmişi unutalım. Olup bitenlerden sonra, şu birkaç saat içinde o kadar çok şey yaşadım ve düşündüm ki, nasıl yaşamak gerektiği konusunda gelecek kuşaklara nasihat olarak koca bir tez yazabilirmişim gibi geliyor bana. Senin bağışlanma dileğini gönülden kabul ediyor, senden de beni bağışlamanı diliyorum. Elveda!

(Voynitski'yle üç kez öpüşürler.)

VOYNİTSKİ

Daha önce aldığını düzenli olarak almaya devam edeceksin. Her şey eskisi gibi olacak.

(Yelena Andreyevna, Sonya'yı kucaklar.)

SEREBRYAKOV

(Mariya Vasilyevna'nın elini öper.)

Maman!

MARİYA VASİLYEVNA

(Onu öperek.)

Aleksandr yine fotoğraf çektirin de gönderin bana. Benim için ne kadar değerli olduğunuzu bilirsiniz.

TELYEGİN

Güle güle efendimiz! Bizi unutmayın!

SEREBRYAKOV

(Kızını öperek.)

Hoşça kalın... Hepiniz hoşça kalın...

(Astrov'un elini sıkar.)

Keyifli dostluğunuz için teşekkür ederim... Sizin düşünce tarzınıza, coşkularınıza, meraklarınıza, taşkınlıklarınıza saygı duyuyorum... Fakat yaşlı bir adamın vedasına bir uyarı eklemesine izin verin: Baylar, ortaya gerçek iş koymak gerekir! Evet, gerçek iş koymak gerekir ortaya!

(*Eğilerek selamlar herkesi.*)

Hepinize mutluluklar dilerim!

(*Çıkar. Mariya Vasilyevna ile Sonya da arkasından giderler.*)

VOYNİTSKİ

(*Yelena Andreyevna'nın elini tutkuyla öperek.*)

Elveda... Bağışlayın beni... Bir daha hiç görüşmeyeceğiz.

YELENA ANDREYEVNA

(*Duygulanmıştır.*)

Elveda sevgili dostum.

(*Voynitski'nin alnına bir öpücük kondurur ve çıkar.*)

ASTROV

(*Telyegin'e.*)

Vaflya, söyle de bu arada benim atları koşsunlar.

TELYEGİN

Peki dostum.

(*Çıkar. Astrov ve Voynitski yalnız kalırlar.*)

ASTROV

(*Masadan boyaları toplayıp çantasına koyar.*)

Niye uğurlamaya gitmiyorsun?

VOYNİTSKİ

Bırak gitsinler. Ben... ben, yapamıyorum. Çok güç. Hemen bir şeylerle uğraşmam gerek. Çalışmak, çalışmak!

(*Masadaki kâğıtları karıştırır.*)

(Kısa bir sessizlik. Koşum takımlarının çıngıraklarından, arabanın hareket ettiği anlaşılır.)

ASTROV

Gittiler. Profesör memnundur şimdi. Bir daha öldürsen gelmez artık buraya.

MARİNA

(*Girer.*)

Gittiler.

(*Koltuğa oturup çorap örmeye koyulur.*)

SONYA

(*Girerken.*)

Gittiler.

(*Gözyaşlarını kurular.*)

Yolları açık olsun.

(*Dayısına.*)

Eh Vanya Dayı, hadi bir şeyler yapalım artık.

VOYNİTSKİ

Çalışmak, çalışmak...

SONYA

Seninle birlikte şu masanın başına oturmayalı ne kadar, ne kadar uzun zaman geçti.

(*Masadaki lambayı yakar.*)

Mürekkep kalmamış...

(*Hokkayı alır, dolaba gidip mürekkep doldurur.*)

Fakat gitmiş olmaları yine de keder veriyor bana...

MARİYA VASİLYEVNA

(*Ağır ağır girer.*)

Gittiler!

(*Oturur, okumaya dalar.*)

SONYA

(*Masaya oturur, hesap defterini gözden geçirmeye koyulur.*)

Her şeyden önce Vanya Dayı, faturaları kaydedelim. Korkunç savsaklamışız bunu. Bugün birisi hesabını istetti yine. Faturasını yazıver. Sen birini yazarken, ben ötekini yazarım...

VOYNİTSKİ

(*Yazar.*)

Bay... hesabına...

(*Sessizce yazarlar.*)

MARİNA

(*Esner.*)

Uykum geldi.

ASTROV

Ne sessizlik... Divit uçları gıcırdıyor, cırcırböceği ötüyor... Canım çekmiyor buradan ayrılmayı...

(*Koşum çıngırakları işitilir.*)

İşte atları koşuyorlar... Sanırım sizlerle vedalaşma zamanı geldi dostlarım, masamla da vedalaşayım... yolcu yolunda gerek!

(*Krokilerini evrak çantasına koyar.*)

MARİNA

Acelen ne? Kalsana.

ASTROV

Olmaz.

VOYNİTSKİ

(*Yazar.*)

"Ve eski borcundan iki ruble yetmiş beş kapik kaldı..."

(*İşçi girer.*)

İŞÇİ

Mihail Lvoviç, atlar koşuldu.

ASTROV

Duydum.

(*İlaç çantasını, bavulunu, evrak çantasını ona verir.*)

Al şunları, dikkat et çanta ezilmesin.

İŞÇİ

Baş üstüne.

(*Çıkar.*)

ASTROV

Hadi bakalım...

(*Vedalaşmak için odadakilere yaklaşır.*)

SONYA

Bir daha ne zaman görüşeceğiz?

ASTROV

Sanırım yazdan önce değil. Kışın görüşebileceğimizi sanmıyorum... Tabii gerekirse haber verirsiniz, gelirim.

(*Elini sıkar.*)

Konukseverliğiniz, yakınlığınız... kısacası her şey için teşekkürler.

(*Gidip dadının alnından öper.*)

Hoşça kal ihtiyarcık...

MARİNA

Çay içmeden gidiyorsun, öyle mi?

ASTROV

Canım istemiyor dadı.

MARİNA

Belki bir kadeh votka içerdin?

ASTROV

(*Kararsız.*)

Belki...

(*Marina çıkar.*)

ASTROV

(*Kısa bir sessizlikten sonra.*)

Atlardan biri topallıyor nedense. Dün Petruşka suvarmaya götürürken fark ettim...

VOYNİTSKİ

Nallarını değiştirmelisin.

ASTROV

Rojdestvennoye'de nalbanta uğramalı. Başka çare yok.

(*Afrika haritasına yaklaşıp bakar.*)

Belki de şu Afrika sıcaktan cayır cayır yanıyordur şimdi! Korkunç bir şey!

VOYNİTSKİ

Evet, öyle olmalı.

MARİNA

(*Üstünde bir kadeh votka ve bir ekmek dilimi bulunan bir tepsiyle döner.*)

Buyur.

(Astrov votkayı alıp içer.)

MARİNA

Afiyet olsun canım.

(Eğilerek selam verir.)

Bir lokma da ekmek alsaydın.

ASTROV

Yok, böyle iyi... Hepinize mutluluklar dilerim!

(Marina'ya.)

Beni geçirme dadı. Gerek yok.

(Çıkar. Sonya onu uğurlamak için kandille arkasından gider. Marina koltuğuna oturur.)

VOYNİTSKI

(Yazar.)

"2 Şubat, 20 libre beziryağı... 16 Şubat, yine 20 libre bezir yağı... Karabuğday..."

MARİNA

Gitti.

(Kısa bir sessizlik.)

SONYA

(Döner, kandili masaya koyar.)

Gitti.

VOYNİTSKİ

(Hesap tahtasında hesap yapıp yazar.)

Toplam... on beş... yirmi beş...

MARİNA

(Esner.)

Tanrım, günahlarımızı bağışla...

(Telyegin ayaklarının ucuna basarak girer, kapının yakınında oturur, gitarını yavaşça akort eder.)

VOYNİTSKİ

(Sonya'nın saçlarını okşayarak.)

Çocuğum, bilsen nasıl güç geliyor bana! Ah, bilsen nasıl güç geliyor!

SONYA

Ne yapabiliriz? Yaşamak gerek!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Yaşayacağız Vanya Dayı. Çok uzun günler, boğucu akşamlar geçireceğiz. Alınyazımızın bütün sınavlarına sabırla katlanacağız. Bugün de, yaşlılığımızda da, dinlenmek bilmeden, başkaları için çalışıp didineceğiz. Ecel gelip çatınca da uysalca öleceğiz ve orda, mezarın ötesinde, çok acı çektik, gözyaşı döktük, çok acı şeyler yaşadık diyeceğiz... Tanrı da acıyacak bize ve biz seninle canım dayıcığım, parlak, güzel, sevimli bir hayata kavuşacağız ve burdaki mutsuzluklarımıza sevecenlikle, hoşgörüyle gülümseyeceğiz ve dinleneceğiz... İnanıyorum buna dayıcığım, bütün kalbimle, tutkuyla inanıyorum...

(*Voynitski'nin önünde diz çöker ve başını onun avuçlarına koyar. Yorgun bir sesle tekrar eder.*)

Dinleneceğiz!

(*Telyegin gitarıyla yumuşak bir ezgi çalar.*)

SONYA

Dinleneceğiz! Melekleri dinleyeceğiz, elmas gibi yıldızlarla kaplı gökleri göreceğiz. Dünyanın tüm kötülüklerinin, tüm acılarımızın, dünyayı baştan başa kaplayacak olan merhametin önünde silinip gittiğini göreceğiz ve hayatımız bir okşama gibi dingin, yumuşak, tatlı olacak. İnanıyorum, inanıyorum buna.

(*Dayısının gözyaşlarını mendiliyle kurular.*)

Zavallı, zavallı Vanya Dayı, ağlıyorsun...

(*Gözyaşları arasından.*)

Hayatında mutluluğu tadamadın, ama bekle Vanya Dayı, bekle... Dinleneceğiz...

(*Dayısını kucaklar.*)

Dinleneceğiz!

(Bekçinin sopa vuruşları. Telyegin gitarını usulca çalmaktadır. Mariya Vasilyevna broşürün kıyılarına notlar almakta, Marina çorap örmektedir.)

SONYA

Dinleneceğiz.

Modern Klasikler Dizisi -35

Çehov'un 1889 yılında yazdığı *Orman Cini* adlı oyunu, daha sonra amaçtan yoksun hayatların çarpıcı biçimde işlendiği *Vanya Dayı*'ya dönüştü. Bir çiftlikte toplanmış ve her biri kendi mutsuzluğuna gömülmüş karakterler, atalet içinde, can sıkıntısı ve pişmanlıkla boğuşmaktadır. Kimi yaşlılıktan mustariptir; kimi angaryalarla geçip giden ömrüne, kimi de kaçırılmış fırsatlara hayıflanmaktadır. Bir şeyler ellerinden kayıp gitmiştir, ama hayatlarındaki eksikliğin tam olarak ne olduğu müphemliğini korur. Hiçbir sonuca varmayan iç gözlemler sürüp giderken, bu melankolik atmosferde bir "kahraman" yoktur.

Vanya Dayı kayıp zamana, gerçekleşmeyen umutlara, boşa harcanan hayatlara ve imkânsız aşklara adanmıştır.

ANTON PAVLOVİÇ ÇEHOV (1860-1904): Büyük Rus tiyatro yazarı ve modern öykünün en önemli ustalarından olan Çehov, Rus Gerçekçilik okulunun önde gelen temsilcisidir. Taganrog'da dünyaya geldi. Lisede Yunan ve Latin klasiklerini temel alan bir eğitim gördü. 1879'da Moskova'ya giderek tıp fakültesine yazıldı ve 1884'te doktor oldu. *Alacakaranlıkta* adlı öykü kitabıyla 1887'de Rus Akademisi tarafından verilen Puşkin Ödülü'nü kazandı. Yaklaşık bin sözcükten oluşan komik kısa öykü türünü başlı başına bir sanat haline getirdi. Ancak 1888'de yayımlanan *Bozkır* adlı yapıtıyla komik öykülere sırt çevirmiş oldu. Önemli oyunları arasında *Ayı* (1888), *Evlenme Teklifi* (1889), *Martı* (1896), *Üç Kız Kardeş* (1900) ve *Vişne Bahçesi* (1903) sayılabilir. *Vanya Dayı* daha önce Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nden çıkan ve Çehov'un altı oyunundan oluşan *Büyük Oyunlar* adlı kitapta yayımlanmıştı.

9 786053 321521

KDV dahil fiyatı
9 TL